Масса а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

ЕРИ. **30** январь, 1969 шу № 13 (4850). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГӀалгӀайн обкоман, Нохч-ГӀалгӀайн АССР Лакхехьарчу Советан а Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 шера дуьйна арадуьйлу

ПХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

Дуьхьа ха ма Марнов Иван «Трансмаш» заводехь болх беш вола. Цхьа[illegible] дӀайолазйитай цо шийн цӀи. Пенсионни къахьегаман [illegible] [illegible] комсомоль[illegible] хӀара [illegible] [illegible]

СУРТА ТӀА: [illegible] И. Марнов.

Д. Васильев сурт.

ХЬАЙБАШТА — ДОАКЪАР

ТӀаьхьарчу къахьегаш а хӀара республикехь комбинированни доакъар доаккхача предприятеш кахлехтинам. Технологически процесс хӀара шера дегӀайоаллаярах доакълуш дӀатт из шах бола доакъар даккхара боаргӀа я. Иштта, нагахьа сайна 1960-ча шера даьккха доакъар 13,9 эзар тонн шера хила[illegible], хӀанз из цифра 43 эзар[illegible] дӀакхаьчай.

[illegible] республике кертерча дакъ[illegible] комбинированни доакъар доаккх Сунженский алот дӀайодача пунктерча, Ермоловский Артемовский элеваторашкарча цехаша. Толгнехьа чакхдаьккхал шер дӀада[illegible] ха шу. Из доакъар доаккхара шера [illegible] эзар тонн [illegible]. Боакхача [illegible] да из хьайбаш боакам дегӀабоаллабара.

Укх тӀехьарча хана комбинированни доакъар доаккхара тикбв товаьнд республике. Нагахьа сайна хьалха из доакъар отходех доаккхаш хиннавале хӀанз шена[illegible] алетах доаккх. ХӀаьта шу тайпара доакъар хургагӀа даккхара керда шаз бола оборудовани отта[illegible] лата шу предприятешка. Хьа[illegible] а керда поменешен а. Иштта, дӀадахача шера Ермоловски элеваторе хьалъяьй комбинированни доакъар доаккха керда цех. Дийнахьа беси 150 тонн доакъар даккха [illegible] я из. Цу цеха коллектив караерзаьй [illegible], кха [illegible] гранулированни доакъар [illegible] [illegible] доакъар вай республика [illegible] [illegible] [illegible], хӀаьта хьайбашта из [illegible] хилар а.

Дика болх бе бола[illegible] цеха коллектив укх шера а. Январь бетта чухьа дийнахьа 3500 тонн доакъар даьккхал цу цехе.

ГИНАЗОВ.

КЪУЛБЕХЬЕН ЙЕМЕНЕРА ХЬАША

СССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо Советски правительствах хьийха официальни визитах 28-ча январе Москве венав Къулбехьен Йемена Халкъа Республика Президент Кахтан Мухьаммад Аль-Шааби. ДоттогӀал долча мехкара венача везача хьаьшага [illegible] деятелашта накъавалда хилар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный, СССР-а Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель Д. С. Полянский, кхыбола официальни нах.

БӀАЬСТАННА — ЛЕРТТӀА КИЙЧО

ХЬУВНЪАМ БАХЬАН КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ

[illegible]

Наурски района производственни управлени кертера агроном.

КИЙЧА ХИЛИЙТА ДӀАДУВ ФУ

[illegible]

Н. ФИСЕНКО,
Наьсарчу совхоза агроном.

16 марта советашка хоржамаш хул

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ РАЙОНИ, ГОРОДСКОЙ, ЮРТИЯ, ПОСЕЛКОВИ СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ ДАРА ПОРЯДКАХ БОЛА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СОЦАМ

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо СОЦАМ БЕ:

1. ШийттазлагӀа хоржача къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкови Советашка хоржамаш деча хана хьахле лелабойла 1969 шера кепатеха арадийча, 1959 шера 6 январерча, 1963 шера 11 январерча, 1966 шера 16 декабрерча Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Указашца дах хувцамаши тӀатехараши юкъейа долаш 1958 шера 21 мерча Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указо чӀоагӀъяьча «Нохч-ГӀалгӀай АССР къахьегамхой депутатий районни, городской, поселкови, аульни, станични, юртий Советашка хоржамаш дараӀ йолча «Положенегара».

2. Хоржамий участкаши участковой хоржамий комиссеши вӀашагӀйоахк къахьегамхой депутатий районни, городской Советашка деча хоржамашта сайна, иштта юртийи поселкайи Советашка деча хоржамашта а цаӀаш хурабоалаш.

3. Районни, городской, юртий, поселкови къахьегамхой депутатий Советашка хоржачьх деча хана шоаш йолча тайпара оттайла 1958 шера 21 марерча Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагӀа чӀоагӀъяьча харжархой списка, «Кхаж тасса бокъо лун долча Удостоверене». Хоржамий бюллетений, депутаташа хоржача кандидаташтa регистраци ярах долча Окружной хоржамий комиссе протоколий, Участкови хоржамий комиссе кхаж тассара протоколий, Окружной хоржамий комиссе кхаж тассара протоколий, депутат харжарах долча удостоверене формаш.

Оттадеда, хӀанз дерзорча хоржамашка:

а) Участкови хоржамий комиссеша кхаж тосача хана СССР Лакхехьарча Совета хоржамашта дахьаза образецах йолча хоржамий ящиках тайпа эшаш хилар — ящика шигех ца а, 85 сантиметр ханха, 50×40 сантиметр шера, ящика моггӀар къахьайдеш[illegible] ха, бюллетенаш Ӏочукхуса дахка юкхе доаллаш харш а долаш, дӀакъувлар дукха деха ящика алттанаш доалл ящиках нотӀарахи.

Харжархой дукха боадаш йолча хоржамий участкай Участкови хоржамий комиссента муха лувба шӀа тӀа инвалидий, ухахой, къоаной бюллетенаш чутессара вӀаммагӀьача хоржамий ящиках пайда эца.

б) Участкови хоржамий комиссеша пайда эц СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара оттаьча образецах йолча Участкови хоржамий комиссей металлически печатах.

Къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, аульни, станични, поселкови Советашка хоржамаш дара йолча Окружной хоржамий комиссеша пайда эц шоаш тӀайолча территоре тӀарча къахьегамхой депутатий Совета исполнительни [illegible].

ЧӀоагӀйойла КПСС обкома бюро къобалъяь къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка деча хоржамашта кийчо ен чакхъяха оттаьча организационно-массови мероприятей план.

Къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкай Советий исполкомаш декхарийла йойла хоржамий кампани, хьалха хиннача хоржамий опытах шерра пайда а [illegible] вцеш, лакхача организационни политически бараме чакхъяккха.

Хоржамашта кийчо еши уж чакхдоахача хана Ӏалашдоалда советски демократе принципаш, Нохч-ГӀалгӀай АССР Конституцей «Нохч-ГӀалгӀай АССР къахьегамхой депутатий районни, городской, поселкови, аульни, станични Советашка хоржамаш дара хьакъехьарча Положенев» дӀадехараш дизза кхоачашдергӀа.

Къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомаш декхарийла йойла хоржамашта кийчо еча хана начхалкхен дахаршца Советски пачхьалкхе хьаьа В. И. Ленин вахча дийнахьа дена 100 шу дузача ден сийна тӀайлда социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара къахьегамхой оарцагӀбаха.

Къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкови Советий исполкомашта тӀадуллалда хоржамий кампани йолаенначал хана депутаташа шоай харжархошта хьалхашка, иӀаьта Советий исполкомаш — Советий сессешкен бахача наха хьалхашкен отчетах тела Ӏалашдар. Советски боахамеи органий балха тӀарча кхоачашбоанараштa на мегга чӀоагӀа критика а йойла, харжархой критически замечаниех, предложениех, хьехамех ло доагӀар а делда.

Республикански газетий редакцен, Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Советерча радиовещанен телевиденен комитет декхарийла йойла хоржамий кампани иштта дел кепайоаза тӀа, радио чун телевиденен гӀоала шерра дувца.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
24 январе, 1969 ш.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума ергӀаварча заседане дийнар къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка хоржамаш хара доаш. Лакхехьарча Совета президиума секретарь Г. В. Склокин...

Цу заседане йийца а йийца чӀоагӀ дӀадахача 1968 шера къахьегамхой моттигерча советаша бахьа балхах лаьца ях отчет. Президиумо белгалдаьккхар КПСС XXIII съезда ре[illegible]

[illegible]

ХОРЖАМАШКА КИЙЧЛУ

[illegible]

Я. Ф. Панченков а.

Городерча харжархошта юкъе политически болх беш 3,5 эзар сов агитатори 500 гаргга политинформатори къахьегаш а ба чӀоагӀ[illegible]. Харжархошца шоаш еш йола хьехара беседаш хоржамаши даьла хьакъехьарча Указах, советски хоржамий системах лаьца ма агитатораша, цул совгӀа харжархой спискаш нийсъе а болабенна ях.

Городерча дукхаьча агитпункташ, масала, ацетонови завода клубарча агитпункта (заведующи нов. Касков), В. И. Ленина цӀерагӀча Грозненски механически завода «общежитерча» (заведующи нов. Захаров), «Красный молот» завода культура ЦӀагӀарча (заведующи нов. Гор[illegible])...

[illegible] хоржамий кампани йолаю хӀана беш бола баррига политически болх Ленински кавашта шерра пропаганде яра тӀебарзабе, кхы доккхагӀа къахьегама толамаш дагара шоай хьанар ейда а пятилетка дахьалагӀча шера тӀейица лакхара социалистически декхараш толамца кхоачашде а шера хьалха хьалха кхоачашъе а бешта къахьегамхой оарцагӀбахара тӀеберзабе хила беза.

КӀезигагӀа хилча а кӀира цкъа харжархошца вӀашагӀкхетараш, царца тайп-тайпарча темах беседаш еш хила веза агитатор. ХӀара денна йийла хила еза агитпункташ, хӀара сайрейна сийрда йаьлаш хила еза цар лампаш.

С. КОТИЕВ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

Краснознаменни Тихоокеански флот. Тайпара [illegible] [illegible] ба «Варяг» яхача гвардейски ракетни крейсер [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] крейсере [illegible] [illegible] артиллерийски [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] тӀемаш политически кийчча хилар.

СУРТА ТӀА: [illegible] [illegible] «Варяг» [illegible] [illegible].

Ю. Муравин сурт.
ТАСС фотохроника.

РЕПОРТЕРИЙ СЕМИНАР

МОСКВА. (ТАСС-а корр.). Журналистий Централи цӀагӀа кенабоам [illegible] [illegible] семинар [illegible] [illegible] [illegible] «Союз-5» [illegible] СССР-а журналистий союза правлене председателя заместитель В. С. Бурков [illegible] Б. С. Бурков [illegible] [illegible] «Экономически газета» кертерча редактора заместитель В. Ф. [illegible]

[illegible]

В. И. ЛЕНИН ВАЬ 100 ШУ ДИЗАРГА

ЛЕНИНАХ ДАГАДОАГIАРАШ

Надежда Константиновна КРУПСКАЯ

1910 шера [illegible] бетта ннта Iа-ла вIашагIтехка ерригa француэш чехна къеста йолаедар. Россе беча балха практически декхарш не уттт, дукхагIа гучадоллар цхьана болх бе йиш ца хилар. Практически балхо дIаIехарашна цхьаболча меньшевикашна шоашта болча аьттонна делаош хиииа партийноста йоллар тIера Iоппаиадар. ХьагучабаIьдар ловльноста кIолларна ликвидаторашн агрессивни вIашагIтехка гIейртача Троцке «лояльноста» чулоацам а. Болх дикагIа бара Россе вIаш[illegible]тинаа дIаргдоацилга хадала доладелча гучадаьлар вIашагIкхетар искусственно хиина хилар. Парижски большевистски группа 1911 шера дика хиа болаш организаци яр... Берригa а 40 совгIа сағ дар. Мадарра аьнча, группа дика бузаман дар Россеца, йоккха революционни опыт а яр. Ликвидаторашца, троцкисташца лоаттабеча къовсамо чIоагIйора группа. Группе кIезига новкъостах дацар эрсий балха, француэаштеи дуккача эмигрантски болхлоштеи юкъе цхьабола болх бора. Иита бола болхлой тоъал дукха бар. Цкъа тхо Ленина[illegible] дар [illegible]. Сталь хьачуица цхьана эмигрантски ккалха: шлапаш ерашца, боракъаш тегаршца, кхычарца болх бе декнадар тхо. Дукхха собранеш хилар, цу балха лоархIам ца баре новкъерле йора. ХIара собране цхьа пайдаш доацар дувнар цхьоццане: «ХIана гулъе еза духхьал кхалмаьха шоай собрани?». Ишта дIадаьлар цо гIулакх, цунах цхьабеда пайда бола метан хиинабале а. Ильича дукха эшаш дола гIулакх лоархIар...

Керда цу хуллаш большевикашта доалод декхарча большевистски группай совещани йир. Эмиграци дикка шоай са [illegible] доалдаенаь дегIоаш бар уж.

1912 ШЕРА [illegible]

Конференцена чIоагIа кийча еш яр. Дунен халкъашта юкъерча социалистически бюро социал - демократе чоаших велаьга Мозарога Владимир Ильича вазьдар конференц. Прага ергIолаш вIашпIехьдаккхарa хьакъеха. Конспиративни уйлаита дидача Прага баьхьахьа яр ннта эрсий нолоэи ца хилараx. хIайта Владимир Ильича а йоввар [illegible] этара хьайхагIа эмиграци лоача хана Мордачоэ лоача цхьо ха йоаккхаш хьаьхa хилараx...

1908 шу даьллачол тIехьийча итара хьалха эрсий балхлошца гуллъе эрсий балха хьакъехьара дешаш гIулакхаша духиа, цу балха хьаьда бола ниiъ оттабе вIашпIехьдальнна партийни конференци яр Пражски конференци. Карарча ханах, парте декхарах, IV-ча Пачхьалкхен дуне хержамаш дарах, дунски социал-демократически фракцех, партийни балха характерахи организационни формехь, моцаца лоаттабеча къовсаме социал-демократе лоача декхарох, болхлошта пачхьалкхен страховании арах йолча дунски законопроектана лоача гIудалхах, петиционни кампанех йола революции тIайица яр.

Эрсий балха дешай хаьдда бола партийни ниiъ, практически балха хаьдда хьалхле доаlар — из дар Пражски конференцес денар.

Цунах латтар цун Iалаьмате бокка лоархIам.... Цу хахIча хана не ца хилча болх бе йиш йолаш йола цхьоагIо хьайир ЦК-е. Шекo йолаш дар конференци дIахьалхайкха бокккха бекьха гIа а лиина дIаоттар: эрсий болх бохам хинар социалие и. Ликвидатораша, Троцке лоатт[illegible]

ДIахоадолар. Хьалхарчуга хьажа № 145, 146, 150, 154, 157 (1968 ш.). 4, 6, 7, 8, 11 йолла «Сердало» газете тIа.

хам, Плеханова двиловати, Уадоацоа, — цу дерригане дIадехар хьадда духьал оттилга, цар деладераш гучадоахилга, цхьабакъда къовсамаш шоай удельни дозалга дIллача лехлора, керттера терпаи хIана тIiбергабеш бар Россе беча балха...

Полетаевски Шуркановски хкета ше вала хиинача Лейпцигера Берлине вахар Ильич... Цу хана тхо долча Париже вера Шотман, ТIехьарча хана Финлянде болх беш вар из. Финлянде хьакъехьара парламан III-ча Думан политика хаьдда харцъеш йола революци тIайнцар Пражски конференце, белгалдаьккхар парламанцен эрсий контрреволюционни буржуазецен лоаттабеча къовсамо Финляндев Россе йоахкай декхараш цаIаш хилар. Финлянде цу хана къайлагIа болх беш яр тха организаци. Балтийски флота моряк[illegible] юкъе беш болх бар, восстани ара лолла хIана кийча да, уча вскора юкъе къайлагIа болх беш йола организаци а кийча я тIом бара ала венавар Шотман, Свеаборгски Кронштадтски крепосташ хьалъуица лерхIар. Ильич юхавенза вар. Из юхавеначa хана цо чIоагIа дезаш хеттар Шотманга духхьала цо йо дIаш хилар а лоархIаме хIана доача организацех... бакъда хIанз уж тайпа выступленеш яр вIаштIехьа лерхIар цо. Шеко йолаш дар питерски болхлоша цу хана восстани хьалхоацаргхилар. Выступленеш арга дIадхьачандар гIулакх — из хаcтта гучадаьлар: организаци хаcтта ехар, касттаалцха нах лувца болабедар, восстани кийчъеш хиларах бехке веш суде вензавар 52 сағ. Бакъда, восстанега дIахьача-и гаьна дар, ленски событешка, апрель бутт юкъе кхьачача хана масе а моттиге дьржача дукхьал хилара стачкаша къахта гучадаьккхар цу шерашка пролетариат мел дегIаенай, цхьанкха дIана дуцна дидешна ца хилар, гучадаьккхар хIанзехьа а болем даккхерча дагIа тIа баIлаш айлуш хилар, балха геттара кхывона хьал хьалулаш лоттаIа.

Ильич хьыэар а тиина дIаоттар, из кIезигагIа сагтдаш вар, цхьан хIамана дукхагIа тIаьнфроевр, эрсий болхлой болана хьалхашна айттача декхарий дукхагIа уйла йора. Ильича дагадаьттар этара дукхагIа хьагучадаьлар, хетаргахьа, цай бутт болалуш цо Герценах яздьча статья тIа. Цу статья тIа геттара дукха дар Ильичагара дастIар сағ тIаверзаеш, сағ деравуга хиинача Ильичевски йайхача вафосагара доагIар. «Герцен динача дагара дагавеха эрцаш, вайна хьаьта гу эрсий революци еш хиина цхе поколени, кхо класс», — алаш ладора цо. «Юххьанцa—дворянаши помещикаши, декабристаши Герцени. Лоаца хиинай цу революционерий уйлаш, чIоагIа гаьна бар уж халахь. Цхьабакъда цар гIулакх дайнадац. Декабристашa еэнаваьккхар Герцен, Герцен меррa дIайоэлайир революционни агитаци.

Из хьалхаьцар, шерйир, чIоагIйир, тайсар революционераша - разночинцаша, Чернышевскегара болабенна «Народная воля» ахачуи туриналашна кхаччалца. ШерагIа баржар къовсам лоаттаберам, гаргагIа этар халкъацара цар бувзам. «Хургдолча дуIан къона штурманаш», — яхьнад царех Герцена. Бакъда из дацар дуIа це.

ДуIа, из дунаха кхьаа болаш бар. Чакхьалалца революционни йола нaI йола класс пролетариат царца керте эттар, цо эттара хьалха гучдахьарча революционни къовсаме бизар индахонаш бола ахархой. ДуIа эттара хьалха тIатеIер 1905 шера. Цул тIехьагIа из хьалхьоеш хатт вайна а гуш». Цул массехк бутт хьалха Владимир Ильича цкъа гIайгIане волаш дийцар Париже еача Анна Ильиничнайга: «Хац сона революци юхагIаттаьаца вахаш гаьна варгвий, — йхаш, цу хана ше мадарра холора дуцла хьовш латта дуIа — дукхача пахьа шоай болам.

«Правда» эттара хьалхара номер араяьлча, тхо Краковe дIадаха кийчдала доладелар. Краков дуккхача дахьъе Парижал паргIатагIа яр. Полицейски гIуллакхaга дихлача паргIатагIа яр из. Французски полице материла [illegible] дора эрсий полицена. Польски полицена эрсий полици, ерригa эрсий правительство а саиа, гоаиа яр. Краковe сагйина хила йиш яр писымош хьадедлаpг ца хиларe, бехкача наха тIаххувш хург ца хилара. ХIьта эрсий доазув а дацар гаьна. Россера кест-кеста во йиш яр. Цхьаккха вововита а йоацаш Россе дIадоахар писымоша пакетаниш. Тхо чехха кийчделай. Владимир Ильич гIадвахалар, къаьстта терко йора цо бусаш балча новкъостий...

Оаха тхоай квартира дIаlора [illegible] шийне ботль а тIехьа дIаецаш хиинача, боахама гIулакхаш Ильичага чIоагIа хетташ хиинача краковски регентага: «ПIажах фу дех Iа?» «ХIаьта Iаьса дукхах фу дех Iа?» ахаш хетташ хиинача. Ильича лацар фу арзда: «Пажаш?.. «Iаьса дукх...» йоахар цо. Боахама уйла кIезига йора Ильича, хIаьта сега а вIаккха оаладаланзар гIажеш Iаьса дулхахи, хIана аьлча Париже е уж а е воэ а дехьацар оаха, хIаьта говра дулхен салатеш мах хьаштдоласш яцар регент.

Париже хиинача тха чIоагIа безам бар Россе кхача: цига кха кийчлуш яр Инесса, Сафаров, кх. Тхо дIахдарча Россена гаргагIа хила гIерташ бар.

КРАКОВ
1912—1914 [illegible]

Краковера эмиграци тара дIацар а парижскичоа а, е швейцарскичоа а. Краковe тхо дахьар дIана ца эшаш беррига а безам эрсий балхица болаш. Россеца чехха тоссаш этара айкагIа бола бувзам. Питерера газеташ хьакховчар кховлагIча дийнахьа. Россе цу хана арадала доладенначер «Правда». «Правдаца» этара а айхагIа дола гIулакхаш тоссаденнадар. ХIара денна хIана яа аьна «Правдага» статьяш лайора Ильича, писымош кхухьийтар цира, «Правда» балхага хьожаш вар, цунна бола сотрудникаш нийсбора. ФуннагIа аьь а Горьке цунна юкъе дакъа лоацаргдола хIана де гIертар из... Е Парижера а, е Швейцарера а уж тайпа гIулакхаш лелалe йиш яцар. Россецара переписка чехха вIаштIехьаьккхар. Краковерча новкъостаи хьийхар тхона из гIулакх конспиративно дикагIа ишта вIаштIехьданкха деза. ЙоарпIаме дар писымош тIа доалол лехьара штемпель ца хилар, тIаккха эрсий полице кIезига терхалдора уж. Россера базар тIа баьхача ахархой кхалнаха дукха мах ца боалкхаш дIаийдора тха писымош. Россе хьийха чу Iочуххосаргдолаш...

Ильича чIоагIа дукхаезаелар Краков, Россена тара яр из. Кердача хьалэ, эмигрантски халонаш ца хилaрa кIезиг-дукха сатедаьлар Краковe бахача наьха, къеча наьха, болхлоех болча наьха вахара вола хIана зуврa Ильича. Сона а евзеннар Краков. Цкъа цхьан хана, шиь — пхиъ шу дола бер долаш Польше аьллаь со.

ДIахоадолар хургда.

ШагIа лоаттаю холодильникаш ю Московски завод абсорбционно-диффузионни болх бу аппаратaш кийчъеча меккарча предприятех керттерьар я.

Предприяте коллективо, 1968 шера план толаме кховчаш а яь, программа тIех 1000 совгIа холодильник арахийцай. 76 эзар совгIа холодильник арахецаргья заводо укх шера.

ДIахаха цу чакхдоалийш шера тайпа шагIа лоаттаю газаца йоахъеш йола «Север-6» модель АШГ-100 йда холодильникаш дуккха арахеха йолаьй предприяте.

Пайда эца мегаргболаш йола чура че 100 литр я цу холодильникa, лоха температура йоача отделене чура че 5 литр я, абсорбционно-диффузионни болх беш йола холодильни аппарат давленегIа водоаммиачни раствораца водородаца йиза я. Мlоахъо городской сетевой газаца болх бе лаьрхIача инжекторни горелко, газ сахьате 30 литрал дукхагIа йоаш. Холодильникага бетта болх бейтарга 36 кепик мера доаш.

Сурта тIа: тоIномаш доча стенде холодильникаша болх мешта бу хьожаш я контролер Р. Н. Исакова.

А. Ступина сурт. ТАСС фотохроника.

ГIИШЛОШЪЕРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

Самарданехь, 28-ча январе, город Грознерча М. Ю. Лермонтова цIерагIча театра помещене хилар «Чечингпромстрой» гIишлошъерий профсоюзно - болхама актив. «1968-ча шера «Чечингпромстрой» объединене организацей предприятей коллективаша баьча балла итогаш В. И. Ленин вав бIаь шу дизара сийла тIайица социалистически дешилаш кховчандара хьалхашна латтача декхарех» доклад йир «Чечингпромстрой» объединене керттерча инженера Г. К. Гаврыше. Шай доклада тIа цо белгалдаьккхар хIалхача шера объединене гIишлошъерашта каргIадинарш хьалхашка латта декхараш.

ДIадахача шера гIишлой-монтажни балхий план кховчашъяиар объединене гIишлошъераша. Цу шера царна тIадиса пачхьалкхен декхар 9450 эзар сом да. Объединенерча еретача гIишлой-монтажни управлений коллективех цхьаъ СМУ-5 коллективо мара кховчашъяиар гениподряда пачхьалкхен план. Цу дукъе къахьега во дa «Грозпромстрой», «Грозхиннефтестрой» трестий коллективой хьокхам.

Ишта лоха да субподрядни организацеша даьха къахьегаш толаме а. Шар шера план 80 процент мара кховчашъдар. Царех шоай план кховчашъярам ерригa ба коллективо мара яц.

ДIадахача шера объединене гIишлошъераша хьалдаь нах чубаха кIейош 66 эзар совгIа квадратни метр я, хIьта а нах баха цIенош [illegible] план кховчашъдар.

ЛаьрхIача хана хьалаь [illegible] Центральни газофракционирующа установка, профессионально - технически училище, [illegible] канализаце цолпагIа арgIa, Старопромысловски коллектор, кхы дукха премышленни объекташ. Цу массене къахта хьахьокх гIишлошъерий къахьегам дика вIаштIехьбаьккха ца хилар, план кховчашъяра ерригача резервех пайда ца ийбар. ГIишлошъераша ца эшша гIишлои - материалаш ца хилар а белгалдаьккхар ко. цунна бехке я уж араххоа предприятей коллективаш.

ГIишлошъерий болх ритмично лелар дуккхача даьхе тайна да механизаци ира управлене коллективе беххох. Цо шай хиначьа кранаш вIашагI ца йохкарах, механизмаш каст-каста йохаш моттигаш нийсъялараx, кхы бахьанаш нийсдаларах дукха балха ха зехьа йоаю. ГIишлошъерий балха чIоагIа Iотть «Чечингстройтранс» объединене транспортницкаша шоай декхарта йоаллой балла дIа ца кхувлаш гIишло материалаш Iалаш ца яр.

Кхоорам кест-кеста нунпалун хилар а чIоагIа Iетта да гIишлошъерий болх ритмично дIабахара. Соакха объединене керда белха хьанйнар 3871 болхло, хIаьта балхара дIаваьлнар вар 5752 сағ. Царех кхахьегама дисциплина телхарах дIаваьккхар 607 болхло ва. Цул керттера бахьан да болхлошта ца эшша хьалаш ца хилар, шерна юкъе кхетама болх хIеанга беш хилар, бытови хьалаш во хилар.

Керда техники рационализаторски предложенеш производствана юкъехьадар йоккха резерв я къахьегама обсарле лахъяра. Соакха производствана юкъейнхьача 322 предложене пачхьалкхена бах пайда 401,7 эзар сом да. ХIаьта а, рационализаторски предложенеш производствана юкъейхьара шера план 58,7 процент мара кховчашъяяц. Iалмаш лерда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара болх а эсала лел гIишлошъерий организацешка. ГIишлошъерий болх лерттIа хIа ца болийте кхы дукха кховчамболцараш белгалдаьлар докладчика.

Укх шера объединене гIишлошъераша хьалхашка латт кхы а беххтоккхагIа декхараш. Соакха кховчашдаьдара 36 процент дукхагIа гIишлой-монтажни балхаш кховчашне леца. Хьалъе еза 4544 моттиг йола

(ДIахоадолар 4-ча оагIо тIа).

ШЕРА ИТОГАШИ ДЕКХАРАШИ

КПСС ЦК [illegible] Пленум реIешенешка чIоагIа уйла тIайойтар шура бахкам дIано айбора лаьттонга мелиорация яра. [illegible] районий кхалха хий декхар, тайп-тайпара мелиоративни балхаш чакх а доахаш лаьттай беркат совдаккхар — алатийи юртбоахама кхыча культурайи хьувкъам лакхбергбоалаш уж дукхагIа гульергйолаш моттера гIулакхаш.

Хий декхача лаьттех беркат дакхагIа доахаш хилар къаьстта гуш да Грозненски района «Советская Россия» ахача колхозе.

«Советская Россия» хIача колхозо укх тIехьарча шерашка оамгара хийнах шай производствениш а культурно - бытовой а сибат.

Шера баьча баллах хьакхонар чIоагIа гIаш а яха лоархIаш а цу колхоза коллектив. 1968 шу цу юртбоахама лоттла колхозхошта беркате шу дар. Бахьанешца доахкал а ден белгалдоаргда, колхозе сволла ю ца хулаш болх бах хилар, хIаьта 1967 шера 36 шо сона зе тIеналар цунна. Керттердар — пачхьалкхена дцагIа алат, шоакар свекла, дулх дакха дIадехна аьхкий колхозo.

Лаьтта лелаха культура лакхьяр, хий доакхе лаьттех пайда дикагIа эцар, кхоаца минеральни органически удобренеш эхкар бахьан долаш дахьан шера хIара гектара тIара бола алата хьувкъам 3,9 центнер лакх а бенна, 1967 шера 15,7 центнер мара ца яьлача мотте, 19,6 центнерга дIакхдьчар. ХIаьта хий доакхе лаьттай хIара гектара тIара 22,7 центнер яьккхар. Доакъадой культурай хьувкъам а шекта кIоагдукха лакхбоаккхаб.

«Советская Россия» ахача колхозе чIоагIа уйла тIайоийт шекара свекла кхеара. Цул хьувкъам 243 центнер хилар. ХIаьта Замвевс кудгаллар салла болча звеньяшa 400 центнер совгIа шекара свекла аьнкхай хIара гектара тIара.

Хьокханаш тIехьшна да алатаи кхедерий а. Масала, ков. Исраилов Султана кулгаллача бригада 440 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 27 центнер алат дьаккхад, хIаьта 106 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара — 35,6 центнер кIа. Миста вIаштIехьаьннад свекла лалаерайи алаташ лелаерийн моттал дакха хьувкъам кхебe? Цу гIулакха аьттув баьккхаб органически удобренеш ехкаро. Масала, шекара свеклан гуралъа дул кIаш эIадийнача лаьттай хIара гектара тIа 30 тонн кха, 4—6 центнер суперфосфат, 2 центнер калийни тух дилхад.

1968 шера дена дукхагIа ехка йолаьй удобренеш — дIара гектара тIа 30 — 50 тонн. Алха цхьан шера боахаме кхалла диалц 6000 тонн кхо.

Шекара свекла, геварш саина йола культураш кхейре лехадаш дикка алсагьаха йиш хилийтай колхозага.

Дукха ха йоаццаш къаьстта укх культураш дукхагIа кхее йоладелай колхоз, хIаьта царех йоала доходаш 2-ззачул дукхагIа хиинай.

Шай сибат хийцад хьайбай боахаш а. Колхозе керда хьалъай хьайбаш чудиттадуш помещенеш. Детта доахаш кердача механизировани 4 рих [illegible] отгадаьд. Фермана гонахьа кайхьа, кхо лоаттаде [illegible]

Укх тIехьарча 2 шера дикка лакхъеннай юкъарча хьайбай продуктивность. ЕагIаьз [illegible] 1968 шера хIара кхоабача [illegible] йоахкха шура 1368 килограмм хиннаале дIадаьхача шера 1862 килограмм, [illegible] аьнча укх тIаьхьара [illegible] 500 килограмм дукхагIа [illegible]. Продуктивность [illegible] лакхъяр эттера хиннерча аргIаний хьайбай помещенеш дика хилаон доаскъарий баьа тоахри бахьан долцг да. Алхха кIашхача цхьан шера гIошача [illegible] 75 процент хIана [illegible] хьана бол кийчъьай болхоре, хIаьта из кхьча боахамашка лоаш дац.

Кхы тIа а [illegible] чIоагIа уйла [illegible] проблема. ДIадаьхача [illegible] шера [illegible] 365 центнер. Цул чехш [illegible] доаргдоа 28000 центнер [illegible] кхоо.

Баьцдаараш кхоре а колхозной колхозо. Эттара хьалха вол. Сотуева бригада болабелар хьалха кхоача баьцдаараш кхаде. Хьалха хьайбанаьна нарсий хIара гектара тIара 610 центнер аьккхар. Алха цхьан шера кхедаь баьцдааараш 2,5-зза совгIа дукхагIа хилар — 567 тоннaгара 1967 шера 1251 тонна кхоачаш. Укха гергтача шерашка 3 эзар тоннага дIакхоачалургда кхебеш доаш баьцдааараш. Кхоача баьцдааараш сонахи пайда эцарца уж дIаоттадаьлоаттаргда [illegible] хьагIа латт колхозо.

ЧоагIауш латт колхозаш материально - технически база. Кхы шерна шоана йоккхагIа хиинай тIетторми хосс. Кердаьаккхай ерритаI чуэца техника. Йоккха болх дIабальбаь колхозе экономически бала тоабара а.

Цхьабакъда, «Советская Россия» ахача колхоза правлене шай чоагача резервaех пайда эца [illegible] ала йиш йолаш дац хIанз а.

Хьалха латтарий гIулакхаш [illegible] хьоих пайда эцаша йоккхий резервaш хилар. Юкъарa лаьрхIача ерригача колхозечуа 30 — 50 процент лоаргагIа ба хьалха лоттаерана кхеба хьувкъал.

ХIанз а лакха ба продукци лахьхарa дIабола мах. Iадолар-кIезигдара да йиш йолаш дукха хIабаш ца тухаьа. Техникх пайда дикагIа эца беза.

Цхо шера пайда хилар хьоан кхоачашъярая В. И. Ленин вала [illegible] 100 шу дизара дика йоагIача тайпара кхьалхаравш [illegible] шоа йоролаш колхозе йолай я.

Е. ИЗВАРИНА.

Грозненски шера йоккха [illegible] [illegible] управлене [illegible]

КХОМБАРА ТIЕХЬА

Хьалча хьалашка болх бе безаш хул локомотивни лелаераш кхолла ца оттача, дара хьежача хана, дукха дола доллача а йаре хьа ца доккхалуш лоо доцача хана. Цхьабакъда, хьалнех бIу ца хьоашбеш, доагор кходеш толаниш массалгачон цуъ дIаьчха алуъьеш восъдаш лелиа локомотивни бригадаш. Укх январь бетта дикa толаниш даьхад дукхьача теплозовни машиниста. Масала, январа шош декадах 1313 килограмм дизельни даьтта кхоадалд машиниста Николай Ивановa. Кхы а дикахагIа толаниш даьхад тепловозни машиниста Александр Шнаргунова, цу шегагIа 1420 килограмм доагор кхоадалд цо.

Ишта дизельни доагор кходеш ба тепловозий машинистaш Михаил Правилин, Василий Гамашев, Иван Дуленко, Владимир Вольвeно, кхи дукхабараш.

Берранта вIаьхага сағ волаш Грозненски локомотивни депо балха вера Алис Солтанович Мутуганов. Хьалха машиниста гIоча волаш болх баьб цо. ХIана массехк шу да цо ше поезд лелаю. 1970 шера 7 ноябре 22 тонн дизельни доагор кхедо, шо шера план бутт хадал хьалха кховчашъе декхар тIедийнад къонача машиниста. Алса шай декхар хадал дуккха хьалха кховчашъергхдар гуш да, духьдал дIадахача шера 12 тонн дизельни доагор кходаьд цо.

Наъкъа арадовлаш дика кийчлуш из. Поезд йоача хана хина а лаьтто а доагIаш йола температура режим лоаттаю, поезд дукха сеца латте оеш хилча дизельника баьсса болх [illegible].

Алис Мутуганова балхаш цхьаккха къайле яц, цунна ниъ дика йовз, состав энергех йоагIа дIайла а оцни локомотивни балха дика режим лоаттаю. Шийна хоар йоIкхоестанта дIахьех цо. Юкъарча болх тIа а дика лоарш лоаж цо. Массехк хьалха йоккха кхаъ хилар Алис Солтановича — КПСС мутIахоам дIоиийцо из.

Г. АЛИСХОЙ.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМИ

ТЕОРЕ ДЕШАШ

I

Социализме [illegible] дуненни юкъерь къовсаме вай заманIаккха а ца хиннача тайпара чоалхане, ишкъала, дукхача тайпара бa. Цу къовсаме хIа коммунистически болама ерригача отраде классови позицей хьажаш хинтаб, политически идеологически кийча велхай, хIара парти марксизмо - ленинизмо, йоарпIйолачa пролетарски интернационализма принципашта мел мутIахьа я.

Дерригача дунен болхлой, хьахьетихой солидарность хьахьокхаш йоа уж принципаш Iаддан коммунизми — общественни социалистически вргалоних яр дукха лоаттабеча къовсамо ниiъ сийрдбоацаш болча бIарчача интернациональни хьалам — тоере [illegible] йоих я.

Дунен социализма системы кхевалцта, вай коммунистически болхлойи партешта юкъерча гIулакхашта даре [illegible] интернационализма принципаш.

Социалистически интернационализм — субъективни зоар дац, объективни хилама дергдоацар да. ХIанзарча йоккхача производства хьисапо, Iилма - технически революце тIетIоруттадь дIадех общественни, хIаьта эттара хьалха экономически вахар интернационализапе елга. Iалаьмате дукхача материальни къахьегама, финансови ресурсанта специализации кооперировани концентраци елга. Iилмахой, специалистий,

болхлой йоккхийча коллективой низаш вIашагIтеххьга. Интернационализма принципаш кховчашъяр—социалистически содружество чIоагIъйе, дунен исторе лелана цо еш йола воздействи лакхъяра хилакха дергдоаца хьал.

Дунен беррига коммунистически болхлойн болам толаме дегIаккхулара лоархIамегIа доца хьал да пролетарски интернационализм.

Общественни явленешка лерoагIа, классови гIулакхаш лелаеро В. И. Ленинга торе хилийтей пролетарски интернационализми буржуазни национализми бе-бе хилар хьагучаде-кца. «Буржуазни национализми пролетарски интернационализми — уж да шоайла машар хургбоацаш пеастагIал дола. дерригча капиталистически дунен йоккхача классовии лагерга хьежа дола а къамаш чоаштIа [illegible] цо политика. (цул [illegible] тайпара дуне кхетаделга) хьахьокхаш а дола шн ловзуг» (Соч. болха гуллам. т. 24, оагI. 122).

Нагахьа санна социалистически интернационализм къахьегамхоита социальни къамаш корташкъале аккхара, коммунистически хьисапагIа дуне оргадаккхара средство а хиина латте, буржуазни национализм — классовии Iазар тIалоаттараш къам доацалоаш тIехьа латт.

В. И. Ленина хьагучаьккхай къамий отношенеш дегIаахара объективни шн тенденци — общества вахар тайп - тайпарча сферашта интернационализаци елгеш къаьст-къаьстача халкъой къамаш пачхьалкхех, экономика, культура дегIаххулищех.

Къамашта интернационализаци ара, уж вIашагIтехара тенденци капитализма хьалашка машар хургболаш духьалъда езаш хул къам ше бIарча дIаоттаьара тенденцена.

Социализма мара йиш хилийтаи интернационализма принципий дарда тIа хIара къам дегIадоагIаьга уж вIашагIаргадигарца. цхьана гIуллакхаш лелаларна цхьана тарде. хIаьта цо торе хулийт коммунистически партий интернациональни къамаш дикхараш цхьана тардара, керда общество хьальар дукха лоаттабеча къовсама стратегеи тактикаи цхьоагIехьъаккха. Интернационализма тенденци теркал ца яро хьахулийт национализма тайн - тайпара формаш. ХIаьта къамаш дегIаахара, цар пачхьалкхена, экономика, культура тенденци теркал ца яр национализма вуг.

Къаьст - къаьстача социалистически механизм дунен коммунистически болама къалочча доакъашкен национализма тенденцеш хилар бакъ а ба, буржуазни национализм пролетарски интернационализмал тевинза юсарт ца хилар бакъларна кхетаме йоала уйла хул лоац дар бокъонца бакъдар да кхаш къайкадеш болча империализма дукхача идеологийи политикий. Цу тайпара идеологех цхьаьнне — В. Коларов йоа. обусоцпача кхьачача доерийнех тIа национализмана калтару коммунизмо». Кхы а гаьнатIа бола антикоммунизма хьабоахьхой, иаь эзну. хIанзаь а, XX-ча бIаьшерех шолагIча дакъегIа интернациональни хьаж болчара дIа а аьна марксизм хIамаш дулалаш а буржуазни национализм коттоалаш а латт, ахаш. Масала, йоккхагIа йолча индийски монополий оргаца тIа — «Индиан экспресс» ахача газета тIа кепатеха яра хIана кхы ца бIарча марксизм. ЕIалхоалера хьалхагIа а сецна коммунизм а, цхьабакъда, тIера гIарс — национализм» ахаш дувцача дIакхьачача цхьан Ф. Моэса статья. Цу тайпарча къамаьлашка хьахьекхай дунен хьакъашта юкъерча реакци коммунизмаа духьала лоаттабеча идеологически къовсамo стратегически план. Цу плана лоархIамегIара дакъа да социализмаш «либерализаци» ярх йолча хари байракха кIал а этта духхьаьальена националистически элементаш хьалхоаьбагIа.

ХIоразача хьазанка национализм хьагучаюл эттара хьалха вай заман керттера вIашдухьле — социализмаи капитализмаи юкъера вIашдухьале теркал ца ем хиларца. общественни лалелешта [illegible] [illegible] ра хьалха социалистически, лежиш революционни болама ерригача отрадий юкъерча наестагIча — национализмана духьала лоаттабеча къовсамера цхьоагIо идеши тIаэшаш ца хилар.

Вай денашкарча буржуазно - националистически - пропаганда - [illegible] керттера меттиг лаца Советски Союза чIоагIа гIерташ, меттIаьлеш дувцаш хилар. КПСС-ен Советски пачхьалкхен деррагIа лолаеш йола интернациональни политика, цар исторически опыт масе тайпара бIех а еш, цунца СССР-е тешам боаргбола фу тасса, социалистически межханка къахой агоноа йоарже. уж шоайла вIаши духхьал а дахка, революционни новки тIаувза центр а лаьтта латтача Советски Союзах дIахоавала гIерт антикоммунизма идеолосаши политикаши.

Национализмо не лу социалистически содружества пачхьарча хьаштанта, эттара хьалха цо эулаш лу из гучаьболаш болча мехка, юкъера юкъ дIаре дунен социализма системерча лежарий солидарностен вIаши новкъостал дарей гIулакхашкарa хьайоагIача сопленех пайда эцара торонех бохах из. Интернационализма принципаш тIа ца эцачон ционализма лоаттачон тIа лоттачон шай халкъа а хьалкхьтаи ца доккха йиш яц. интернационализма доакха гIулакх ду.

II

Дунен социализма системе хьалхашка [illegible] юкъерча интернациональни солидарноста хьалтаца дIадех общественни куллакхеш йола хIара парти социализмана карагIдьалараш лерапова хьалара шай болхлой класса хьалхашка хина ца Iеш. коммунистически болама юкъерча гIулакха хьалхара бейоагIча дунен коммунистически болама хьалхашка а бехктокхаме хулга.

Ше хьайолденнача еланнгара лена интернационализм а социализм. ХIаьта цул ойла да, из бале а а кхы бале а болча наьха социализм бегьан долаш лоаттабеча къовсам керте этта парти мехка чухьа пролетарски революци тоIаярах капиталистически порадкаш юхаоттаяра вIашагIъеттадуш йолча къамаш буржуазена. антисоциалистически низашта дукхаьа лоаттабаь ца Iеш. дунен халкъашта юкъерча реакцена дукхьала а къовсам лоаттабе безаш хилар. Къамаш дунени буржуазе контрреволюционни тайшача балхаита дола алкха вай мара йоаца хан — из да дерригача лежий болхлой класса, коммунистически болама еррига отрадий солидарность хилар.

Исторе чухь, къаьстта а обществе дегIаухача хуиш ваш хулча хана, къаьстта хийрадоал дукхьал вIашдухьал латта, полярни низаш — революционни контрреволюционни, прогрессивни а реакционни а. Вай денешка Чехословакерча событешца дувзаденна вайна бIаргагу, цхьан оагIорахьара, ЧССР-ера аьттехьара, антисоциалистически низаш бехке лехн Советски Союза, Болгаре, Венгрe, Польша, ГДР вежарий чехословацки халкъа карагIаьнна революционни хIамаш ловаде цунна новкъостал дара бакъахьaва интернациональни масеш, хIаьта лолче, дунен социализма позиции а, хьалхачр хилар: вейх оагIорадьера — националистически империалистически элементий уIла. Чехословаке къахьегамхошта новкъостал даьча йиа болана, социалистически пачхьалкхен гIулакхийн дабеш йеча хайа цхьатарой хилар.

ЧIоагIаIа йолча национализма позицешкара лелаш шай гIулакхаш социалистически содружество «дIакъовлa» сихъаьларга дIакхаьча, цо «йоаца я» аьнна хьалхайкадаьча маоистий группе. Чжоу Эньлай итеметтед хьакхайкадор, хIана социалистически лагерь йоацаш я, а, хIаьта цудухьа карагIаьнна революционни хIамаш цул лоазолел, чухьа лораде ца лоеш дIа а даьл, аьна. Социалистически содружество «дIа а аькха», маоисташа хьакхайкадир Варшавски Договор «хьео агрессивни, реакционни» аь аьна. Цу тайпарча позицe нийсан ца лоаре аьлача маоисташ империалистически лорана хьалхашка социалистически пачхьалкхенаш гергаха йоаж гIертала да.

Исторе опытоа хIанзарча зама хьалхокх, чухьа вIашдухьаленаш йоалашехьа а, буржуаз шай классови хьаштаита тIабоагIача кхерама хьалхашка солидарность хилар. Иррьаа а ГДР суверенни бакъонаш бахкьаь чIа ца эцара дена а, вьаьа а, общественни мнене протесташ енщеIа а, Вьетнамe лоттарча америкаписки агрессена а.

Социализменарча гонахье [illegible] вIаштIехьабаьккхача — [illegible]

«СЕРДАЛО»
2-ча оагI., 30 январь, 1969 шу.

ТХОГА

ЯЗДУ

ЦО КОНДИТЕРАШ ІОМАБУ

Кондитерски цехе кхо сиг ва. Учениа Джамаралиева хьоар довсан бол, инженер-технолог йолчу Кучугурова Раис кондитерта Гучигова Азайта дІахьуэкх бол мишта кийчбе веза, конфеташ яра йола помайкан кхехьмергІйола рецепт мишта хІттан еза.

Респотребсоюзан общественни кхачан инженер-технолог Р. Кучугурова дуккхаза а хиннай Урус-Мартанерча ресторанера къона кондитераш Іомабеш. Цо Іомийна Гучиговас хІинэ чам болу пирожнеш, сочникаш, йорташ кийчъю.

Дукха болх ба хІинэ комсомолка Кучугуровас бер: юрта потребительски кооперапе болх бу къона кондитераш Іамабу цо.

Урус-Мартане, МалгІобекх, Шелковской районе, кхычехьа ба Раис Іамабу къона кхалнах. Царех боккъолла болу кондитераш хилийтара ший кур ду комсомолка Кучугуровас.

С. ВОРОНИН.

ОПЫТАХ ШЕРРА ПАЙДА ЭЦ

Тхи гІалхьафча шерашка дукха балхаш ду город Грознера хий, фо цІендара. А. Шерипова цІераг Іча Грозненски нефтемаслозаводе, Крекинг-заводе, Химкомбинате, «Грознефтехимзаводы» объединене, кхыча предприятешка дукха мероприятеш чекхъяьхна заводе пайда ийла хьачудоагІача хицара дукхагІа мехкдаьттан химически продукташ дІакъоастаера тІаерзаяь. Дукхача предприятешка хІана поозза-дикка мехкдаьтта продукташ хьакъоастаеш, цІек а хий мара дІадахийтац хий.

Предприятера дІаухка хиш цІендара чІоагІа лоархІама гІулакх дир 1966 шера Грозненски производственни товарни конторе Іан-отстойник хьалбар. Цу гІулакхо торо хилийтар хица увш йола мехкдаьтта продукташ цІеньяь дІакъоастае, Шолж дикка цІенагІа хилийта. Цу дахкьера балхаш хІана а тІехьа деш да. Город Грознe хІанэ хьалъеш я цу гІулакха дахьрхІа йола очистни сооружениеш, тоххаш я предприятешкара хьеуха хий цІендара йола кердa методаш.

ДІадахача шера «Грознефтехимзаводы» объединеве нормативно-технически стандарт мІамагІера хинен фек бассейнанта тІахьежам лоаттабара йола отдел. Цу шера мехкдаьтта чакхдоахача заводашка хийн фон бІендара бахьанаш тоьхаш дукха балхаш дир. Цу гІулакхо гІулчадьхар цІенхаштара кхоьчамбоацарди, царех цхьаьараш предприятей кудгалкой бехках никислуш дар.

Даьча тохкама балхашка хьежжа отдела боккхаера кийчбир лаьрххІа йола рекомендацеш. Уж производствана юкъеяхьаро мІамтІехьдолийтарга предприятешкара хьауха, хиш, горелера фо дикка цІенде. Уггера тьалье дерІ газ цІенаяьа доз хьалуешен устройствеш. Иштта тохкам да аланиа йоага газ кІур хургболаш имийтара хьалаш а, изоолтадерга кхыдола денаш а.

Хьалхешка латта декхарш кхочашдира, хийн фон цІенагІа хилийтара чІоагІа лоархІаме а Рязански мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектива опыт. Промышленни хин цІендара дукха балхаш ду цига рационализатораш. Дукха ха йоацаш а тІехьа заводашкара хьауха промышленни хиш буферни Іам чу дІачуукийтар, цул тІехьагІа мара додача хин дІакхетаар уж. Цу методах промышленни хицара мехкдаьтта продукташ цІеньяь хьакъоасталанир. Новаторана, рационализаторана мехкдаьтта продукташ цІеньяь хьакъоастаяра керда метод кийчбир. ХІинэ цига мехкдаьтта хьалуецарганка, Іамашка гІолла чакх а даьна цІендаь хий механически из кхы дІахо а цІендергдача Іама чу дІачудохийт. Цига дукха доатта а даь, цІендаьчул тІехьагІа шоллагІа пайда эца заводе юха чудохийт из хий. Уж балхаш кхоачашдера цига йоалай лаьрххІа йола трубопроводи механически хин цІенду приспособленеш. Цу гІулакхо мІамтІехьдалийтар додача хи чу дІачуудачавпромышленни хицара мехкдаьтта продукташ цІеньяь хьакъоастае.

КарагІдьиначох кхоачаеба Іеш бац предприятера рационализатораш новатораш. ДІахо а промышленни хин цІендара балхаш деш ба уж. Цар дика кхетаду мехкдаьтта чакхдоахача хана юкъейисача отходех шоллагІа уж чакхьяьхача пох лоархІаме продукташ хьахуриша. Цу гІулакха лаьрхІа мехкдаьтта лушаргашта юкъ мІамагІа а ецо болх беш я турбон-качалкаш. Цул сонгІа мехкдаьтта канализацеха кхачача нефтепровод а йилхай цига. Канализацеш очистни сооружениешкх дІачухийталелья цІендаь промышленни хиш лаьрххІа йолча резервуаре дІачудохийт, цига мехкдаьтта продукташ хих хьакъоастаю. Цу мероприяте промышленни хиш дІаухаш йола мехкдаьтта продукташ 7—10-зза кІезигъяьй. Иштта дукхагІа хилийтай шоллагІа чакхьяха еза мехкдаьтта продукташ а.

Предприятешкара дІаухача хица уьш йола мехкдаьтта продукташ кІезигъяра атмосферно-вакуумни трубчатка барометрически конденсатора вакуумни колонка эргаьяккха хийцай. Цу сооружене чакхъяьккхачча мероприяте мІамтІехьдалийтар колонна тхоьгаьяра температура 160 градус хиначе нетта бІаь градусаге кхоачае. Цу мероприяте а дикка кІезигбой эзьа йоаш йола мехкдаьтта продукташ.

Уж а кхы а мероприятеш Рязански мехкдаьтта чакхдоахача заводе кхоачашъярах хьахиннар дин пайда ба. Цига-дале предприятера дІаухача хицара цІеньяь мехкдаьтта продукташ хьакъоаста, шоллагІа-даю, цкъа пайда эцача промышленни хих шоллагІа пайда ийбу, хицкара чхьаргІа мероприяташ дукхах а ду. Уж мероприятеш чакхьяхарах хьалха промышленни хица дІаухаш эзза йоаш хиина мехкдаьтта продукташ хІана шера шоалагІа чакхйоах 70 эзар тонн. Иа бахьан долаш пачхьалкхенна боккха пайда хул.

Хоьш на хилхьара ший республике а город Грозне а мехкдаьтта чакхдоахен мехкдаьтта химически предприятеш хиийа на Іер фен хицен бассейнаш бІехьеш я машинаш и заводаш, кхыйола предприятеш. Цудукха промышленни хица фон цІендара кІоарта Іеша ева цар хьахе вай йийих дикагІйола опыт. Цохадаш къовсам лоаттабе беза хинен фен бассейнаш цІенъяра. Цу гІулакха оарцагІйола беза специалисташ, советски партийни организацеш, общественность. Из чІоагІа лоархІаме гІулакх да ухакхІено лоаптра, кхахьегамхошка доагІача хьисане сацалайтара.

А. ЧЕБУШЕВ, инженер.

ХАЛАЧА БАЛХАШТА МЕХАНИЗАЦИ Ю

Дикача къахьегама толамашца чакхдаьккхар хІадаха шу Грозненски № 1 йолча гІишлой-материалий комбината коллективо. Шера оадшал сонгІа по арахийцар цхьа миллион кирпичк, арахецача продукцега хІабода мах лохбарах пачхьалкхенна кхоэив 19 эзар сом.

Уж толамаш лакхаеш къахьегаре болхлоша пятилетка дихьагІча шера а. Социалистически лахьенача комбината цехашта, сменашта юкъе хьалха лата Е. Болдыревас хулгадку смена. Юкъера лаьрхІача хІара смена нормаш 110—115 процент кхоачашъю цо. Цул дукха тІехьа ца йесаш болх беш я мастераш из. Бородин, Жамалханова, Керимов, Карпов, кхыбараш керте латта сменаш.

Комбинате болх беш дукха рационализатораш а ба, царех дикагІнарех лоархІаш я ОТК-а начальник Стамбулыкина Зинанда Моисеевна. Цо еппича хьахьал цхьан предложене пачхьалкхенна баь пайда 6 эзар сом ха.

В. И. Ленин ваь 100 шу хьача денна сийлена дакъалаца доккхий социалистически декхараш тІаьйицай комбината болхлоша. Соахка арахийцача цаІ ах миллион кирпичк дукхагІа доахнарга цар укх шера. Уж декхараш толамца кхоачашдара дукха мероприятеш чакхйоах комбинате. ХІана реконструкци еш я камерии сушилкашта. из гІулакхо дикка аттача боаккхаргба болхлой къахьегам. лакхъергва къахьегама оасарле. Механизаци е лаьрхІ бІаь камера балхашта.

Г. АЛХАЗОВ, технолог.

КЪОНА МЕХКДАЬТТАХОЙ

ДІадахача шера август бетта тІа бурудаттача Карабулакски конторе балха оьтта баьш болаш вора Дудаев Зоврбиин Кусарпиин Доуди. Бурудаттачун болх чІоагІа чоамехи хала хиларах дьтца дийцар масда баьш боагІача нагийча неца конторе директора Касноченко Александр Михайловича.

Цул тІеьахІа бурудаттача контора дикагІа лоархІача мастер Бородацкий Иван Михайлович керта латтача бригаде хьовзбу уж. Коммунистически къахьегама сийлен цІи лелача берт тайнача коллективо чІоагІа безаме тІеийцар керда болх беш ше хІинцца сиг.

ДІадахача шера 11 сентябре цІенкха а дацлургдац царна. Цу дийнахь цига дахьа а лоацамдухьаьвига бургус тоха дождавр Заниаверче № 6 йолча скважино.

ХІанз цу бригадерча бурудаттарена чІоагІа лоархІаш сийдешш ва Доуди Зоврбиин. Цьахана смена дІовзийтац цар цхьай нормаш гІолхоачеш ца ел. Соахьо шу чакхдоалача хана Кусарпиин Доуда толамца карайрачийр бурура дотторий гааал. ХІана 4-ча разрядах болх беш ва из. Дуцца гоахь болх 4-ча разрядах [redacted] дІалурга Дудаев Зоврбиин а.

А. БАКАЛЬЕВ.

ДИКАГІЧАРЦА НИЙСЛЕ

Ше шера цаал хана хьалха кхоачашъяра Нохч-ГІалгІай транспорти управлене коллективо цахаддаш пайда ийбу Іимманеи техникана карагІдьинначох, производства юкъе кхуьаь дикагІйола методаш, дукхагІа дІа-юза кхуьаь хала-боахама нуьхаш. Къасттa дика ший болх мІамтІехьбаькхаб Грозненски автотранспортни комбината коллективо (директор Е. А. Назиров). Цига транспортах пайда эцача юкъекхуьаь дикагІйола методаш, керда техника. Иштта дика дела цига производствана технически гІулакх дарем машинашта ремонт ярел болх а.

Нохч-ГІалгІай транспортни управлене прикашах соахка 1-ча апреле реорганизаци бир № 2 йолчен КТЭК-и предприятешта. Уж мІамагІа а тела Грозненски автотранспортни комбинат хьайир царех. Грозненски машинаькъа стІаще хьахкхьача нуьхаш моллагІаш ала а ну предприяте автотранспортана хьауза. Цул сонгІа контейнераш дІа-юза кхахьара комплексни транспортно-экспедиционни балхаш а кхоачашду нор. Хьакхуьаьчен дІаухийтачен мукьий транспортно-экспедиционни операцей комплекс йиза кхоачашье декхарийча а транспортно-экспедиционни гІулакхаш дарe йола отдел. Контейнераш кхуьаьча машинех дикагІа пайда эдара автотранспортни кербинате мийч а ах пайда ийна ба. цхьайолча предприятешкара машинаш мхабоагІача хана цара тІа мукь хилийтара йолча маршрутни схемах. Масала «Электроремзаводе», ремонтно-механически заводе «ГАРО», Химически, «Электроприбор» лахчен заводашка, кхычаьа йиза контейнераш а ийца дІахахча машинашта цига нукьаьлика латта яьсса контейнераш хьаахь.

Шишка контейнер яхухьаргІйола машинашта нетта кхойкка контейнераш кхухьаргІйола машинаш нийтьярах машинех дикагІа пайда эца мІамтІехьдаьнна.

Автомашинашта технически гІулакх дарем царна ремонт ярел болх тоабара дІахахача шера ноябрь бетта керда, прогрессивни агрегатно-участкови метод производства юкъейихьар. Цо торе хуийт машинашта сихагІа технически гІулакх дел, царна еш йола ремонт хала хьалха чакхъяьккхен. Из метод хІанз шерра производстве юкъехьош я.

Соахка, цхьаь бетт дунэ планировани экономически стимулировани кердача системагІа болх беш я автокомбината коллектив. Цунца дунеденна кердача системагІа ялаеш тела доладир шоферашта ремонтникашта. Кердача системагІа болх бьча ших бетто къоьта хьахьехиад цу системагІа болх бор толамагІа хилар. Пачхьалкхенна планаш сонгІа пайда барах предприятее фонде хьачухкьача ахча 25 эзар сом да. Цох 5,8 эзар сом социально-бытови гІараршка дІадохайтаргда, хІаьта 3,2 эзар сом производство дегІайоахьара дІагІоргда. 13,7 эзар сом белха тІа хьалха латтача болхлошна премешта лаьрхІа хургда.

Къахьегама дикагІйола методаш производства юкъехьахьара чІоагІа хьаххаре я В. Л. Селогубов керте латта № 1 йолча автотранспортни предприяте балда опыт а.

Машинех дикагІа пайда эцара йола маршруташ кийчъяьй. Цу маршрутаща машинех пайда эцара коэффициент соахка 0,7-нега дІаккхьчар, хІаьта Чернаевск чхьагІар доакхача заводе, ший доакхача заводе, чхьагІара-коньячни комбинате, кхыча предприятешка долача машинех пайда эцара коэффициент 1-нега дІаккхьчар.

Цхьа йІаьу мукь дукхагІа хилийтара автомашинашта тІехьатувсаргйола 1,5 тонн мукь чубода прицепаш кийчъяьй. Торговли обществени кхачани предприятешка масала, Хлебокомбинате, горпищекомбинате, столовей ресторанийн тресте, Росхлеторге, Мясокомбинате, кхыча предприятешка шоаттадийнахьи мІарандийнахьи беш йола болх дІадаьрІІачь, автомобилаш цаІ-ах сменагІа болх бу. Цхьабакъда, ноаш дІахьошаьча транспортах йиза пайда ца эцар а предприятеш нийслу. Царех я Росторгодежда, обувьторга, Ростекстильторга, Махарошни фабрика, кхыча предприятей коллективаш.

М. ПЛЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ДЕШАРХОША ЯЗДУ КЪАХЬЕГАМАХ

Цига тха школа педагогически совета заседане бахкабаб «Коммунизмага бола никъ» яхача колхоза поставщиль Виктор Григорьевич Бачаров партихома секретарь Анатолий Иванович Денисов. Укхаза дуцаш дар школанен колхозан юкъерча бувзамах йола хош. Цу заседане колхоза председателa аьлар:

— Дика хургда дешархоша шоай даьхен ноаношен латтилера кхоачашъяра тІехь колхоза хьегача къах йола сочинени язъйоре. Из предложени хьатІаийцар. ШоллагІча классера хета хІайодаьь, эрригача классашка беседаш йир цу темах лаьца. Цунах йола фактически материал гулье доладенар бераш. Хьтараш деш шоай даьй ноанойх бераш хьахелхоша.

— Цей, Іа мишта кхоачаиъю ше шера цлан?

— Дали, хьахьокхал сога хьай нераш? Дукха дора уж тайпа нанараш. Шоай бераша мишта тийнка ордеш, медалаш. Сийлен грамоташ мІахьохка бІаьга, шоаш мишта болх бу йІалуаца лезача сингаш лаьа. Бакьда, из кІеанга лаь хІана лоаьа лоача кІьаьнашчен йийнагастем. Фермашка, богнадешка, балха кхыча участкашта а ухаш хеттараш деа цар шоай даьшшен ноаношех болх беча хахега цар мишта болх бу хатІерташ. Иштта кийчо ьачул тІехьагІа хІаккаьчар сочинени язъю ха. Эрригача классашка 10 дийнахь аьаь чакхъяьлар сочинени, 654 дешархочо язъбьбе из болх. ДукхагІа йола сочиненеш дика язъяьяр. Кхыча тайпара хила ийш а яцар. хІана аьлча цар уж язъяр шоаш хеттана, дукхагІа безача нахахи вахар чуьхь эгтара кертера долча хІамах — къахьегамах.

ДикагІдола йоазош хьа а херже, кулгана язъяь журнал арадаьккхар оаха. Дог тоха на луш дешалургдаш из журнал. Декхал а деш язду ший язьх шоллагІча классерча Карнаухов Петяс «Вай Даьхенна долча беркатa къахьег берригача советски наха, — яхаш язду цо, — са ва колхозе болх беш ва. Из слесарь ва. Цо тоаду фермева подвесни ваькъаш, доакхаш хетта электрически установкаш, кхыйола механизмаш. Из колхозе беопигача нахаа лоархІаш ва. Со цунах хьага а хьег, декхал а ду. «Дика болх ба нув бар».

Ший нахьах лоархах Вашенко Раисах язду шоллагІа классерча Вашенко Пашас: «Шера ше тІайийна хиина декхар хана хьалха, 7 ноябрь тІаккоачача хана, кхоачашдаь аьлар нана. ХІаьта В. И. Ленин ваь бІаь шу дизара на йоагІара пакъагІоргьа из», — яхаш.

«Советски наха хІанзеха а хьалъю коммунизм. — яхаш язду пхоагІча классерча дешархочо Хамхоев Назира, — каменщикаш, крановщикаш, конструкциамкаш, монтажникаш хиина Іам иа гІишлош хьалъеча болх беш. Са да шофер ва. Ремонт ца еш 200 эзар километр никъ баьб цо. Даьхенна эша дукха мукь хьахьаб цо.

Дукха я сборника тІа ишта. Даьхе дукхаеаш, коммунизм хьалъеча беча балха юкъе хьинаре лаьца лоацача шоай даьезни ноаноезни лоаххал ден безама язъяь сочиненеш. Шин экземпляр оттадаь из сборник цаІ колхоза деннах оаха.

Сборник оттадеш хьинаре даьъа лоацаш хилар преподавателашi И. С. Силко С. В. Хашкх, В. Г. Терехов, кхыбараш.

ХІана тха кийчъеш да станица Нестеровски эгаре хьалха хиннача комсомольцех. Сийлахьбоккхача Даьхен тІема юкъе вакъа лоацаш хиинача нагархоех йола сочиненеш. АргІана латт сийлахь-боккхача Ленинах йола тайп-тайпарча сочиненеш.

Иштта лоаттабу школа колхозна производствана бувзам, иштта патриотически кхетам лу оаха тхоай дешархошта.

[redacted]
Сунженски района Нестеровски станицерча юккъерча школа завуч.

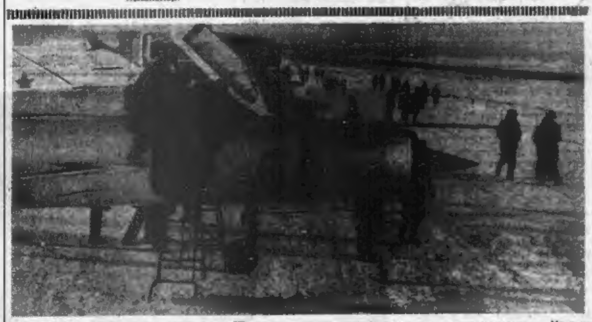

Чкхъаьвлакей Москве хиина къоначa летчикий космонавтий цхьоалагІа Ерригсоюзни слет. Цига дакъа лоацаш хиннараш ТІемa-патриотически школашкара 250 курсант вар. Къоначa летчикий космонавтий болам цхи шу хьалхагІа хьахиннаб Ю. А. Гагарина цІерагІча летчикий Оренбургски лакхера тІема училище. ХІанз на тайпа клубаш я летчикий ерригача училищашка, ГВФ дукхача управлешкен отрядашкен, пионерий Дворецашка, школашка. Цига бераша авиацеии теорен технакан хьалхара юкьпгаш Іомаю, парашютаца чукхуьсалу, самолетийн ракетийн моделаш хьаю, спорт лелаю. Школашта хулгалду комсомола обкомашен крайкомашен, летчикаша, школай педагогически коллективашен родительски комитеташен даьа бувзам лаьттабеш флотан эскаран флотен ветеранаша.

Школаш бІастевьта бьшачул тІехьагІа «Коккхача» авиаце дІабоах дукха курсантий. Слет болх бел йолча хана бераш долча лалар цІи хезэ советски командирашa асаш — ТІема-Флота Низий Главнокомандующи авиаце Керттера Маршал К. А. Вершинин, кхоаза Советски Союза Турпал генерал-лейтенант И. Н. Кожедуб, Советски Союза Турпал летчик-космонавт П. Р. Попович, летчик-испытатель Мосолов, дукха кхыбараш.

Н-ски авиационни подразделене тІема летчикаша слете дакъа лоацаш хьахьенкхар лакхерча пилотажа дакъьора шоай говзал.

Къоначa космонавтий летчикий дикагІа йола клуб лаьрхІай Ю. А. Гагарина цІерагІча летчикий Оренбургски лакхера тІема училищера клуб. Цунна елай ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦІе байрах.

Сурта тІа: авиационни техникага хьожаш да бераш.

В. Будаев М. Сажнева сурт.
ТАСС фотохроника.

С. Д. МАЗАЕВНА «ЗА СПАСЕНИЕ УТОПАЮЩИХ» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Хила бахараш кІалхарбоахаьа хана майрали къовкхчали хьахьокхерах СССР Лакхехьарча Совета Президиума цІерагІа «За спасение утопающих» яха медаль лойла Мазаев Дадий Салмана — Нохч-ГІалгІай АССР юрта боахама Министерства механизированни колонна шофера.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1969 шера,
24 январь.

• • •

Къахьегамхой депутатий Грозненски горохской Совета депутата, коммуниста, Нохч-ГІалгІай АССР юрта боахама Министерства механизированни колонна шофера нох. Мазаев Дадий Салмана, автомашинаца ший укхача вашна йистерІола дІаводаш, бІаргайний чаркаш тІа а йолаш хи чура хьалаьега тІехьа ла автомобиль. Нох. Мазаев цу сахьате чутоссаденна аьа баьна хи чу, хьала хьайийлай цо дІагІера хьахьа кІаатІа мийна вІайна бІьна цІ, кабина чура тоаккхаьа хьаьараваьнна коммунальни боахама Министерства автобоахама шофер нох. А. Батальгиреева «Атагински» совхоза объездчик С. Шахиев, хІаьта цул тІехьагІа царна медицински новкъостал даьй. Нах кІалхарбоахача майра гІуллакх каргІдаьарах нох. Мазаев Дадий Салмана 1969 шера 24 январе Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагІа «За спасение утопающих» яха медаль ялай.

Сийгіаь найлайна хайна хьа, Дадий Салман!

НАЦИОНАЛИСТИЧЕСКИ ИДЕОЛОГИИ

ческа ший реакционни политикана пролетарски, социалистически интернационализм духьалъоттаю бокъонца болча коммунисташа. Дунен социализма низам интернациональни баре болаш на хуле хІара вежарашха бола ноккх къаьст-къаьста хьакийцача ший лоІамо хург ма бий аьнна тешам бала йиш яц.

Ленински васкеташ кхоачаш а деш, КПСС-о, вежарашха йолча кхыча партешa хІанзарча хьаланна нийса къестаю социалистически мехкий интернационализмах суверенитетен проблема.

ХІара халкъе турпал низам тІадахийта, са ца кхоеш къахьийга социализмана карагІдьинараш хьалдар, чІоагІдар, дорадар. Йоах социалистически мехкий коммунистически бахкойи партей Братиславски Заявлене тІа, берригача социалистически мехкий юкъара интернациональни декхар да.

Нагахьа санна хьалха, классови формацеш, цу хьахьо капиталистически йо а, ши-шерІа хьахулаш хилар бийнан тоаьа къанара тІа чакхъяьына порядкаш юхаяттаеш дукха кхетамаш нийслуш хиннале. Коммунистически формаци хьахулчи дегІаухаен хана болхлой классен цун марксистски партешен нийсъестал ду халонаш эша а еш, кердa строй пхагагІен мІаштІехьаьккхаи дегІайоагІаьта Іамашчен йола. Цхьаман ларда тІа бакъяь хьалбекха интернационализм политика чакхь...

Керда общественни строй бегІайоал доккха а дІамига а мел дола ло дерига къаман сакхеташ сийн лакхарпа. Цхьабакъда, социализмана карагІдьиначa цу сийлахь-доккхача хІамо белггаларча хьалашка цхьайола бьзе вагІош отта а тарлу. Къаман сакхеташ наха классови хьаштех, юкъарча интернациональни декхарех дІакъестабеш болча а алхха къаман доазонел чухьа. Къаман мел хола хІана хьалхесталеши тІеххоахаши, чубенна боаккача а хана, уж шоаьга лайна е ца лайна боале а къаман эгонзма позицеш хьа боал.

Классови къаман гІулакхаш нийса цхьана тардарах йолча ленински принцип ший лоархІам бьабьбап классови башхалонаш дІайола исторически хулаш а цунца цхьана къаман товзуш гаргаллахаш а йолча социалистически общества хьалашка а. Из иштта доллашехьа а, цхьаболча «теоретикаш», коммунизма хьалхара фаза дегІайоагІа ха, классови башхалонаш дІайола юкъ йІаьхьяла тарлуш хилар хиш а даьхира хьалха а делхаш. мІахла тІа а ахан бІарча хьайийцача ерригача общественни явлений а къаьст-къаьста хьайийцача къамий отношеней а мах бора даьъе классови никъ лелабелга. Цунах пайда эцкулгашкара дакъа балхлой классага хилар тІаэцаш йоапача, халкъий вахаре къаман башхалонаш хьалхестасшен тІехйоахаш йолча, ревизионистски националистически уйлаш йолаш йолча тайп-тайпарча элементаша.

Классови гІулакхаша дІахахац къаман гІулакхаш, хІаьта къаман гІулакхаш дегІакхувларо юкъера даккхац классови никъ лелабелга — иштта я социалистически интернационализма лоархІамегІара башхалонаш.

3.

Дунен социализма система дегІахара объективни тенденни я хьакъаш мІаши гаргадуганга тІа-тІа сиддеш йола процесс. Цхьабакъда, из тенденни ше ма ярра цІена, шабарча гІолла, халахетар доацаш деннашла яц. Социалистически пачхьалкхенашта юкъерча гІулакхашка уьтт белгталара халонаш, антагонистически йоацу мІашдухьалеяш. Уж белгалйоал экономически, социально-политически, культурни дегІаахара боарам бе-бе болши дола мехкаш бе-беча хана социализма никъа тІа доалаш хиларца, дІадахача исторически хІамаица, наьха традицешца, заиалаица, дІадахача нахах юхехка гІулакхаш. къаьста а эксплуататорана бІаьшеренашка юкъе кийкха тешам боабеш доал гІулакхаш долаш хиларца.

Империализма хагеара вай иоастагІий оппортунисташна барта а балаш социализма система дегІахулача нийслуча халонех пайда эца гІерт цун мехкий цхьоагІо бухьахкхара. царІатача хашкъашта юкъенационалистически уйлаш боарамаш.

Из бале а е кхы бале а бола ноккх социализмага бахара хьакъехьа шоаш дуецаш, ревизионисташа из социализмага бахар массала а йолаш йолча социализм хьалъяра юкъарча закономерностешта дукхала латт яхаш бала цхьа «къаьстта» никъ санна лоархІ. Кердача общества дахара никъ кхетабара дІакъе схематизмаца, шаблонаца лоаттабеча къовсама позунцна тІехьашка а лечкъаш. оппортунистически элементаша тІахьех СССР-и йемарашка доза кхы мехкаш дахача наьхьаца а ца доахаш. «принципиальни дозала [illegible]» социализмага дахара.

Империализмо цунна Іуша деча оппортунисташа леладу тайша балхаш хьагуча а доахаш, марксизмо-ленинизмо интернационализм хьехахаш ше хилар тарра алха тайса кхетан лу тайп-тайпара мехкаш капитализмагара социализмага довлавах долча деша, хьех массие юкъара яхаш санна, иштта хІара къаман къаьст-къаьста а башхалонаш социализмага довлача наькъаьгІа иштта кхетае еза, не лоархІ, из процесс моллагІча хьалашка хулаш хир а, общества социалистически эргалонаш яра юкъара принципаш бокъонца кхоачашьеш хилча мара тедаже чакхъярг на хилар. Цу закономерностех ца дунен социализма система цхьоагІо дахь чІоагІъеьта а.

Цкъарча закономерностана хьагейт ший экономически, социально-политически, идеологически ларлашка диллача бІарча цаІ йолча кердача формацие интернационалии чулоацам. Социализм ехьа, из бале а е кхы бале а бола ноккх социалистически содружествах дІахеадабе, из не къаьстта дІаоттабе гІертыга теоретически наькъага диллача кІал кІийле йоапаш да, хІана аьлча кердача общество дегІаахара объективни законашта дукхаьла диллача. Из дуьхе да экономически гІулакхашка диллача, хІана аьлча автаркия хьалха а тувсаш, общественни къахьегама хьуркийт доаларга, производство алсамъяхара тешаш лохьара ноккх капиталистически дуненах тайша хиларга вугандаь. Из реакционни я кхераме а да политически гІулакхашка диллача, хІана аьлча из Іалкъаш мІамагІкъестаду империалистически низий фронта хьалхашка, буржуазни-националистически тенденцеш лелаю, бухсонцача кхьачача социализмага карагІдьинараш доаь йІаьала тоалу.

Социалистически мехкий халкъий интернациональни хьашташа, социализма гІулакха лоацама хІалех керда общество хьалъяра юкъара принципаш лоархІе хІара мехкий дегІаахара къаман башхалонаш нийса цхьаьи тарьена. Къовсам кхолча хана, хийтаза Ленина, къаза къаман башхалонаш тергалъяьа эргьаш.

Социализма общественни а атара хьалха экономически а отношенеши дегІайоалаяро къаман боккъонна тоададарга а гаргалиетарга а вут къаьстта хьайийцача хІара мехка санна, иштта ерригача социалистически содружества а дІовзаш чухьа. Цхьабакъда, из ши-шерІа хьахулаш а йоацаш, хоьашхьа а лестам тедаш йола процесс я, коммунистически партешка Іалальнато боккха организаторски кхетамеш болх бел, цар кІаьд ца луш ерригача а массе тайпанна а национализм, местничество, сепаратизма белгалонашта духьалда къовсам лоаттабелга. Берригача къахьегамхой социалистически интернационализма дег тІарча патриотизмах уйлаша хьалкхебар, доккхий а кагий а мехкий сий дар коммунистически партей идеологически гІулакхий лоархІамегІара декхар да. Интернационализма принципаш йицйоалийташ вай вежарашка йолча кхыча партешта тІехьа ше цхьа моллагІа дагча гІулакхашка диллача а доацаш, мировоззренега диллача.

Марксистско-ленински теоре, белхлой класса мировоззрене лоархІамегІара дакъа лоархІалуш йола пролетарски интернационализм марксизмана дукхьала. Маьор, социализм, демократи бахьан даьай къовсам лоаттабера хІаьнача массие фронта революционни отрядаш мІамагІтохача теоретически лард а хиина латт. Революционни, антиимпериалистически низий дегІа йоагІара, империализма уж котаммбалбе хилаца лаоар доьна хьал да хувен коммунистически болама цхьоагІо хулга. Из цхьоагІо хулга дІалех вахаре ию. Из хьалхайола дунен даллъанта юкъерча кампанга дукхьала лоаттабеча къовсама майно. Ленина хьийкхай, керттерчунхьа лоархІамегІарчунгеи диллача рьяла бола коммунисташ бІаьтачача цхьан фронте хала йиз йолаш хила безаш ба яхаш. Пролетарски интернационализма принципаш дІара тІа коммунистически мутІеаеаш дІахо кхетьвар. Берригача революционни низий цхьоагІо чІоагІьяр—вай денна уттаеа лоархІамегІара декхар. Из декхар кхоачашдеча лоархІаме этап хургва коммунистически бахкойи партей дунен даллъанта юкъара Совещани.

Цхьанна а тайпарча буржуазни кагий буржуазни национализмага кхаларна тарьала йиш йолаш из пролетарски интернационализм, цкъагІа хародсоциалистически батакйоалонг ахла не але а. В. И. Ленин вачча дийнахь дена 100 шу дизара кийчо ярах болча КПСС ЦК Совета тІа белгалдоеших, «марксистско-ленински хьехана принципашта, пролетарски интернациональни чулоацамна тІехьаре шхавнир моллагІча тайпара дере а. мичча беса гІийрта я Іамкан теоре буржуазно-либеральни е хардреволюционни фразана хулла гІертилга машар хургбоаца дов холамеш я оацаш фер дунен даллъанта юкъерча белхлой класса исторически лоархІамашка социализма тулаваргхала тІеттакхолгІа».

Пролетарски интернационализма принципашъяра шарьане йолча марксистско-ленински партеша тахан кхы а лакхагІа айю империализмана духьала, машара, демократе, социализма коммунизма гІулакх оттахархара дукха лоаттабеча къовсама байракх.

Д. СТЕПАНЯН,
[illegible] Іилма Академий член-корреспондент.
(15 январера «Правда»).

«СЕРДАЛО»
3-гІа арг. — 30 январь, 1969 шу.

ГIИШЛОШЪЕРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

(Чаккхе. Доладалар 2-чу агIо тIе).

ккхаш. 560 моттиг йолу 4 берий беш. Старопромысловски канализационни коллектор, кхыдерш. Уь дIайаларш толлуш кхочуш а дин, В. И. Ленин вина бIаь шу дузуш дерш гIишлошъерашкара сийлаца хаттъхаргхиларах йош делар по гIишлошъерий цIераг I.

Пренешка къамаьл де хьалхара дош ду «Грозхимнефтестрой» треста управляющега В. В. Спиранскена. Цо белгалдаьккхар 1957-ча шера генподрядах кхочушдаьча балхан 8 процент дукхагIа балхаш соакха кхочушдинаь хилар. Цхьабакъа, лоархIаме промышленни объекташ хьалъяара балхаш чIогIа эзаза дийнар. Масала, централъни газофракционирующи установка хьалъечара гIишлон монтажни балхий план 82 проценти, внеплощадочни канализаци хьалъечара план 65 проценти мара кхочушдьинар. Кхочушдъинар къахьегама оьсарле лаккъара план а ГIишлош хьалъеча дIадодар планех хьаьрIачуз 5,5 процент лакхагIа хилла.

Цул хертеца бахьанаш да къахьегам нийса вIаштIехьа ца баккхар, къахьегама дисциплина телхаеш дукха моттигаш нийсъелар, къахьегаца оьсарлех дукхагIа алапи дегIаахар, гIишлошъерий организацештен субподрядни организацешца юкъе кIуьрла бувзам ца хилар, кхыдераш. Соакха процул йир 575 болхлочь. баьхьара дIаваьлар 1065 саг. ишттах хIёна бац аьнна керда болхлой хьайийнар. Уж кхочамбоацараш дIа а деша, укх шера, хьалхашка латта дIакхараш кхочашйе деза гIишлошъераша. Хьалъяь яккха еза ЦГФУ, внеплощадочни канализаци, парафиновни мощность, кхыйола объекташ, берий бешамаш, школаш. Цу дакъе чIогIа лоархIамец де гIишлош хьалъяра шоай база вIаштагIйоллар, сетевой планировани гIишлош хьалъеча юкъеяхар.

Къамаьл де трибуна тIа воал СМУ-7 каменщикий бригада бригадир М. С. Астахов. Шоай болх ритмично дIа ца бохийтуча кхочамбоацарех лаьца дийцар цо. Соакха хIара дийнахь гIишлош хьалъеча маркхал хьакхачешар дийнахь 12 сахьат даьлча е ши сахьат даьча мара. Ишттадалт ца гIулакх укх шера а. ГIишлош хьалъеча хьакхуьача кирпичах 50 процент араш кулгашца Iайоьссае езаш хул. Цул совгIа кирпичашца балха тьакхуьий болхлой 10—12 сахьат даьлча чара тьакхуча. Уж бахьанаш нийсдаларах дукха балха хьохье йолаш.

ДIадахача шера дикка къахьегама толамаш даьхар СМУ-9 гIишлошъераша, ьылар шей къамаьл дIадоладейи цу гIишлош-монтажни управлене начальникас декхараш кхочашдеш Х. А. Байсангурова. Хьал а ва болу бахьанаш нийсъелча внеплощадочни канализаци хьалхара ергIа. кхы дикка объекташ. Берриг терхам тIабахийта болх бу оаха къахьегам Iилмани лараш тIа вIаштIехьабаккхара. СоакхагIа Iилмаш лоада тIа къахьегам вIаштIехьабаккхарах республика кхоалагIа моттиг лаьккхар оаха.

Уж толамаш кхы а дикагIа хиле йаш, аь, кагехь самца цхьалеле кхочамбоацараш нийсденхалелаьре. Къахьегама хисанланий тIейкIарах лехьа йоаль балха ча 7,5 процент я. Соакха нийсдена кхочамбоацараш 50 процент кIаьзигаькха укх шера къахьегама оьсарле 9 процент лаккхургаьа. Укх шера а чIогIа во лаьтт материально-технически Iалашо яра гIулакх.

Къамаьл де доп ш механизаца управлене участка начальнике Ю. Е. Чуприна. Малашкаьна яьа шера план 115 процент кхочашъьнй управлене коллективо.

Ца иштта деле а гIишлошъерий болх боагIача боарамех дIабахийта чIогIа новкъарле йир паха. Каст-каста йохар механизмаш. Дукха моттигаш нийсло гIишлошъерий бехках кхийнаш болх ца беш латтар, кхычахьа уж чIогIа эшашелелча. ДIахо йодача хана уж кхочамбоацараш ца нийсдалийтара хьалхашка латта декхараш толамца кхочашдара шоай коллективаша гIишлошъерий бувзам хиларгIа хила бехкала белгалдаьккхар цо шей къамаьл чакхлоалаш.

Массане уйла чIогIа тIайохийташ къамаьл дир «Главгрозстрой» отдела начальника Н. А. Бакаева. Объединене коллектива балха тIа нийслуча кхочамбоацарехи царна цIенхаштара къовсам лоаттабе безаш хиларахи лаьца дийцар цо. Болхлой каст-каста дIа-юза бувлаш хиларца боагIача тайпара къовсам лоаттабац. Цар алаш лаккагIа хургдоца гIулакх вIаштIехьдаьккхадац, аккордно-премиальни алапи телап. ГIишлошъераша шолаьта эпа база хьалъяра болх эсала дел. Дукха хьовзам кийцаб цар балха тIа аьшкабетонни изделейн конструкцейн заводий коллективаша хачнаьа эша материалаш ца хилийтарах, цхьайола, материалаш боак болаш хиларах.

ГIишлошъерий хьашташ кхочашдара берриг низ тIабахийта къахьег Грозненски аьшкабетона конструкцей завода коллективо, аьлар завода йоккхагIйолча инженера Т. Г. Бокаевас. ДIадахача шера планал совгIа арахийца продукци 343 эзар сома маьха яр. Дукха керда продукци вааьхийца соакха оаха гIишлошъераша. Цхьабакъа, гIишлошъерий хьашташ дизза кхоачашдара тхона новкъарленаш еш а бахьанаш нийсду. Болх беш йола хьу чакийоахача цехаша завода кхочамхилазл столярни изделеш хилийтац. ГIишлошъераша а шоай графиках дIакхьаьц аьшкабетона изделеш.

Трибуна хьалхашка ва ПТУ-9 директор М. А. Пишхелаури. Шоай училище масса тайпара гIишлошъерахи кийчбу, аьлар цо. —Царех ба столяраш, плиточникаш, каменщикаш, отделочникаш, кхыбараш. Лакха квалификаци йола болхлой кийчбара чIогIа лоархIаме да училищан гIишлон организацештен юкъе бувзам халав. Дешархоша практика дIахьу 26—32 гIишлошъеча объекташка. Цар иштте практика дIахьу хьажа кхел тха шин кIира а.

ДIадахача шера лаха чубаха цIенош хьалъяра план 121 процент кхочашдаьй тха № 2 йолча управлене гIишлошъераша, аьлар Грозпромстрой треста СМУ-2 каменщикий бригада бригадира П. Т. Чересникин. планал совгIа хьалъаь цIенош 1700 совгIа квадратни метр а. БоагIабоагIача хьисап болхлой дIаннисбаь дIаоттабарах, лоархIаме объекташка дукхагIа материальни ресурсех бизза пайда эцарах тово хилав уж толамаш лаха. Субподрядни организацеша шоай болх ритмично дIа ца бохийташ хиларах дьаца дийцар цо. ГIишлош хьалъхоргаъ дIабода мах планах лаьрIачул лаккатIа цилар бахьан да тха гIишлон объекташ галла хилар, масала, МалгIабек. Горагорске, кхычахьа.

Къамаьл де трибуна тIа воал «Чеченгипромстрой» объединене начальник Н. М. Чудаков. 1967-ча шера хиннача объединене къахьегама оьсарле дикка лакхъеннай. дукхагIа кхочашдаьй генподрядо балхаш — аьлар цо Цхьабакъа укх шера кхочашде деза болхий соакха хиннача 40 миллион сома маьха дукхагIа да. Хьалъе еза дукха берий бешамаш, школаш, цах баха цIенош. Уж декхараш кхочашдара чIогIа лоархIаме да объединене шей гIишлош базена реконструкци яр.

ГIишлошъерий болх ритмично дIабахар дукхача даьнъе шоай коллектива балхах тийша хиларах лаьца дийцар «Чеченгстройтранс» объединене шофера Ф. П. Козелуба. ДIадахача шера план хилал 12 ди хьалха тха коллективо кхочашдьъяне а. дукха кхочамбоацараш нийсделар тха балха тIа. — йоах цо. Аргуне дIанехула беза гIишлошъераш хьилахьа балха дIакхачийта, иште гIишлош хьалъеча эзе материалаш шишача хана хилийта вIаштIехьдаланзар тха. Иэ чIогIа Iаткъар гIишлошъерий балха. Цул совгIа тха балхе а гIишлошъерий балха а чIогIа Iаткъаш да автопарк къына хилар, машинаш ехача церна эша запасни оатхалаш ца хилар. Из бахьан долаш, болх ца беш дукха сена латта езаш хул машинаш.

ДIадахача шера даьхача толамех, нийсъеннача халонех, кхочамбоацарех лаьцан В. И. Ленин вэь бIаь шу дузача дена сийлеца накъабахарах лаьцан къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шолагIча секретара О. А. Чахкиева.

Профсоюзно-бохама активе дакъа лоацаш хиннараша тIаийцар 1969-ча шерара социалистически декхараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СЦЕНА ДУКХАЕЗАРАШ

Шелковской района Дубовски станица культура ЦIагIа массаза хозаргьа хоза музыка, самодеятельни артистащ доеха мелаш. Болх беш я тайп-тайпаре кружокаш. Са къьастта ювца безам ба художественни самодеятельноста кружокаш. Царна юкъе дагъа лоацаш цик бIаьаргга саг ва.

Цу художественни самодеятельноста кружокешта юкъе ба дукхачу шерашка клубни сцене выступленаш ль нах. ДIадахача шера церех цхьабараашта премех ахча а мах боацаш туристически путевкаш а елар. Церех ва колхоза плотник П. В. Потапов. ЛадувгIараашта дукхадезе цо доака лирически иллеш. Мах боацаш путевка енна турпал городашка вахе хиннав из. Пам шу да дикъ бера на йолча МТФ доярко Левченко. Валентинас сцене иллеш доака. шоай новкъостел тIехьабисац Реуцкая Любовь Белякова [illegible] Цар йоаха частушкаш дукхаезе нахa. Укх деношка ахчан премеш елар цу къа сага.

Укх денощка хилар культура ЦIен коллективо дIадахача шера баьча балха итогаш ювцаш йола сайре. 550 саг чухоашаш йола йоккха зал хьалйизаар станицерча наха. Цо хьахьокх бахача наькъа искусствоца бохкуха безам хилар. Баьча балхага ладувгIа а из дIаяо тоабара цхы тIа фу эш а дувца баьхабер уж. Доклад ярча культура ЦIен директора М. И. Кочеткова къьастта тераш Iебахийтар клубни сцена болхлой искусство бахча накага культурни салаийтара а цар хьатма лекхбарз а бокхача лоархIаме хилара.

Колхоза парткома секретара Э. И. Пташкина бериал аьлар художественни самодеятельноста юкъе дагъа лоацаша волча шоэтхьа итт сага, из колхозни къахьегама книжка тIа а яздергдолаш.

Иштта колхоза правлени парткомо хьеллоацаш хилар общественни болх дичагIа бе дог доагIа культуре ЦIен болхлой, балха юкъе дагъа лоацаш безам болийт дукхача наьха.

ХIанз Дубовски станица культуре ЦIен коллектив керда концерташ кийчдеш а. Цар карттара тема Ленина юбилеих лаьца я.

Е. [illegible]

КЪОНАБАРИЙ СЕМИНАР

Селхан Нохч-ГIалгIай писателий союза правлене зала чу хилар къоначе писателий традиционни республикански семинар-совещани. Из хьайиллар Нохч-ГIалгIай писателий союза правлене председатела Ахматова Раисас.

«Социалистически реализм—революционни искусства метод» яхача темах доклад йир писатела Сулаев Мохьмада. Цул тIехьагIа эрсий, нохчий, гIалгIай меттала болх беш хилар проза, позе, драматурге секцеш. Цига шоай произведенеш дийшар къоначча писателаша. ТIаккха уж дийцар.

КЕРДА КНИЖКАШ

Укх денощка Нохч-ГIалгIай книжни издательства кепа а техьа нохчий меттала араяйнаш нохчий къоначча поэта Кибиев Мусбика «Деной чам» яха стихай сборник. Сборника тIа я «КIай седкъий», «Зама», «Нийсархечунга» яха а кхийола а стихаш, «Шоага ихера» яха легенда.

Вовзаш волча нохчий поэта Мамакаев Мохьмада аьхь революци [illegible] паьчка эрсий самодержаве Бакъе дезаьвча колонниальни политикана къиза къовсам доаттабьча гIоравьнна волча Зелимахах дола «Зелимаха» яха роман укх денощка нохчий меттала араяьал. Иштта шолагIа эрсий меттала араяьал Советски Iаьдал бахьан Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошна доаттабьча къовсамах лаьць исторически Iилмий кандидата Абазатов Мохьмада книжка а.

Ч. ЮСУПОВ.

ХОЗА БАРЗКЪАШ ДЕРАШ

Шалаха шу чакхдоалаш республике бахача наха бытовой гIулакх дара министерства памятни вымпели ахчан премин хьоашйир «Йидпошна» яхача фабрика № 7 йолча ателье коллективa. Цунна на доякха совгIат делар города ателье коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье доккхий толамаш дахарах, бахача наьха хьашташ дикка кхочашдарах.

Бакъда, карагIдаьннача толамех кхочамбац хIамаш тегараша. Хьнаре къахьег цар кердача шера юххьанцарча денощка деза. Хамал итт ди хьалха кхочашдаьй укх бетта план тха коллективо, —йоах ателье заведующе Захарьян Аршабир Захаровича — керда социалистически декхараш тIайийцах. Соахкарчух iхы а дукхагIа за укх кердача шера оаха де лерхIараш. В. И. Ленина юбилейна сийна шерра социалистически яхь а йоаржаль шер, план 25 октябрь тIакхоачаш кхочашье дош доьвад коллективо».

Дош чIогIа хилар — цо укхазарча хIамаш тегарий ражал я. ХIара сага заказ хаппахьа, цул дас гIоадоакхаш кхочашйу. Жалобайи предложенейи книжка тIа да закройщикашта чIогIа баркал яхаш, уж хестабеш дола дешаш. «Аз дег тIара баркал ях мастера Амбарцумяна лахаца Iинерза, эделаца, заказ дика кхочашдеш ца хиларах», — яхаш язду пенсионерка В. Мартиросовас, Цагогически института студентка Н. Хамзатова, В. Арсеньевна шоашта доза товш костюм тегарах чIогIа раьза ба мастера закройщика Г. Мужайна. Цу тайпара йоазонаш кIезига дац къахьегамхой жалобайи предложенейи книжка тIа. Гуш да наьха хьашташ махулла дикагIа кхочашдара ухказа йоакхо сага.

ХIара денна дукха нах гуллу ателье салона чу. Хоза кийтьаь я из. Истовах тIа ухкача модай тайп-тайпарча журналашка хьежаш багIа цхьабараш, хIаьта кийжаш буетиш боакхийтaш ба. Закалаш хьайдеш ва Захарьян. Iамерза, эделаца тIаап хIара саг Аршабир Захаровича. Гуш за наьха гIулакх дикагIа кхочашде из гIертилга.

Шей болх безаш а цу тIа йоккх, опыт Iаьль а ва А. Захарьян. Мастера-закройщика шей балха къайленаш дика йоаз, зиакха гоазал йолаш да цуа кулгаш.

«Дика костюм тегийта безам бар са, — йоах шийна баркъаш заказ де вечача зIаьнгача сага. «МалагIча фасонах ейта безам ба хье аьI?» — аьнна хьаттар мастера. «Сага товш хилча, малагIча бесса ма аьле бе-бахка хир — вейц къаьсаш йоа делар дIахача сага.

«Тахан арча модах одинбортни костюмаш делаш, кхач шера а боацаш, кхо чепилг багIаш. — йоах Аршабир Захаровича. ТIаккха модай журнал хьа а айца дIаьяьккхар цо цу тIара сурт».

«Костюм иштта хилар лей хьона?» — хьаттар закройщика. «Бакъдар аьлча хозача фасонах я ер костюм. Укх сурта тIа йолаш санна ца оаш хьайойн чIогIа раьза хургвар сог» — аьлар клиента.

Иштта е дьомаргда вай, хозагIа ца хулe, кийчагIа вIалла хургьаш хьока ца, зIамига саг, дика мастераш тхо волча кIезига бац,— аьнна хоза безаме къамаьл даь цунгара материал хьайийцар Аршабир Захаровича.

Иштта безаме, эделаца а хIара сагаца къамаьл ду закройщикашка В. Баратовас, Е. Гриша, З. Тарамовас, Ю. Онищева, Б. Амбарцумяна.

Шей сий цхьан дийнахь дахьа къадац бацт тайнача коллективо. Ц ах безаро, цар хьашташ дикагIа кхочашдаь уж гIерташ хилаво йиш хилийтаьй хIамаш тегара тхьналоте къайленаш кIоаргагIа йовза а уж карадоне а. ХIаьта мукъах хьахиннача гоазалах махулла наха товр де гIерт коммунистически [illegible]

М. АУШЕВ.

МОСКВА. «Къонаре хьаша» яхача перарча немеде кино дарилек доалаш дотт «Мосфильма» яхача киностуде. Огурцова, цуьна «Карнавальни бийса» яхача фильме «Кердача шера дика саькъерда» аьнна установка ейна хиннача Огурцова роль ловзаеш зрителашта юза а бIаргагурга СССР халкъе артист Игорь Ильинский. Ийн Кальнатый Аркадийн — оператора А. Альвареса доаьнхача фильма режиссерашк-постановщикаш. Сценарий язъьй Б. Ласкинен В. Поляковен.

СУРТА ТIА: [illegible] А. Кеньиева сурт

ТАСС фотохроника.

ДОТТАГIЛЕН САЙРЕ

Заводийн фабрикайн къахьегамхоша, колхозийн совхозийн механизаторашеи фермай болхлошеи, артисташа, студенташа, партийни советски болхлоша, иштта дукхача кхыча професеех болча наха хьалйизар 27 январе сарахьа Лермонтова цIерагIча театра зал. Ленински района промышленни предприятейн Грозненски района бохамийн къахьегамхой дIа-хьа ухаш хкотаденнача доттагIлен сайрене гулбеннабар уж. Уж дагбаьлар, хIарана хьашташ, халонаш йовзар цу даькъа вIаши де биш йола новкъосталдара наькъаш лахар царех хIараенча чIоагIа районе гIулакх да.

Из болам дIахо йодача хана чIоагIбе дага ба цу районий къахьегамхой, цудаьхе гулбеннабар уж цу сарахь а.

— Тха района предприятешкара къахьегамхой, ходархой, художникаш, Iилманой, артисташ дукхаза хиннаб укх тIехьарча хана Грозненски района боахамашка. Цар дийцад В. И. Ленин ваь бIаьшу дезаре сийна лаоттаеча яхье тха района предприятеща деьхача толамех, иртаьошта хьалхашка шоай бахкаи де лерхIачахи лаьца къамаьл дир культура деятелашa. ЧIоагIа сакъердаме хIаранена безаме хеташ яр цу доттагIалий сайренаш. — аьлар парте Ленински райкома хьалхарча секретара ниа. Медведева.

Дукха да Ленински района предприятешта шоай дешараш кхоачашдена карагIдаьнна хIамаш. Цо лоацца дийцар цох лаьца.

— Цул совгIа кхоакара безаш деча хана боахамашта новкъостал даьд тха предприятеша. Боахамаш Iамат эшаша хана 100 автомашина, эзараш студенташ бахийтабар оаха боахамашта. Из [illegible]

Иттаь эзараш сома махал колхозашта совхозашта технически заказаш кхоачашдеьд районо. Иштта тоссадена доттагIал дIахо йодаш хана чIоагIдерзда шин района къахьегамхоша.

Цул тIехьагIа дош шийцар парте Грозненски райкома хьалхарча секретара нов. Сухорукова. Цо дийцар шоай толамех лаьца. 1969 шера 7 ноябрь тIакхоачаш шера план кхоачашъе лаьрхIад районо. Из декхар кхоачашдеш болча тха кхаши хьайбаши дезадерашa дика кхетадеш бо шоай балха агIува дукхача даьхе промышленни предприятеща дола новкъосталах тайша долаш. Вайна юкъе ятта дика гIулакхаш чIоагIде лоа тхона.

Цул къамаьл доаллаше театра сцена тIа воал кхо саг. Царех цхьанне Ленински района къахьегамхоашта ю наьха «карарий» дIалу нов. Медведева. Цо шоай района къахьегамхой цIерагI баркал аьлар.

ТIаккха гулбеннараша хьалхашка къамаьл дир № 3 йолча даьцадарий-сомий совхоза директора Социалистически Къахьегама Турпала А. Маликова, «Красный молот» завода токара нов. Финогенова, «Горячеисточненский» совхоза комбайнерас Дудукаева Каметас, Грозненски мехкдаьтта институте кафедра заведующе Советски Союза Турпала нов. Абрамова.

Хьашашта дола совгIат дийдар Ленински района къахьегамхоша. Скульптора Бакиевас сурт тах «Красный молот» заводе бае Ленина бюст белар цар. «Нр. нов. дIаэцаш парте Грозненски райкома хьалхарча секретара нов. Сухорукова аьлар: «Ленина юбилейна накъбадолхаш хана укхаз дезагIа совгIат хила йиш яц, цун сий ца доаде хьожарда тхо». Ленински района къахьегамхошта даим лелае памятни Шiе бойрехьлуш юхадерзадир цо совгIат. Цу районий исполкомий председателаша нов. Галковаси Вселибакаваси совгIата дIа-хьа вымпелаш елар.

Чакхбаьлар торжественни дакъа. ДIадоладелар концерт. Сцена тIа цхьа номер вовзера доаттаьча шоллагIьар юртахона сойтав. Безаме тIаийцар зала хиначар байнаьха а украинни а халхараш. Махмедов Султана, Татьянченко Нинас даьха иллеш, айцинга дешаш болча светищенски колихьой хов. Шiенахе йацлургаьлаш ер сайре цига хиннача.

С. МАЙСИГОВ.

СУРТА ТIА: 1-ча Мая цIерагIча колхоза хоро ала доакхаш хана.

В. Юнцевича сурт.

ХАОТТАМ

Тахан а таханре а республикe гIонаш Грозни хулацлургъ мархаш а йолаш, моаллаш йоацаш а йолаш, лоьгIа мух а хьоазаш ху хина торгу. Оагара температура бийсанна 17—22, дийнахь — 7—12 градус шелал йоаца хургья.

31-ча январе 1-ча февралe цхьаьла хургья, цхьа-цхьа ченах а уотташ, цхьацдайача моттигашка кIезиг-дукха ло а доацаш, малкбоалехьара лоьгIа мух хьоиларгIа. Температура 31 январе бийсанна 17—22, дийнахь 11—16 градус шелал, 1-ча февралe бийсанна 12—17, дийнахь 3—8 градус шелал йоаца хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

СОФИЯ. 1969 шера халкъа боахама планах НРБ химически промышленносте производство соахкарчунца кийойча 23 процент лакхье леxI. Эггара йоккхагIа йолд капиталовложенеш хIайохийтаргьа аш объект Плевенски мехкдаьтта химически комбината Варне искусственни удобренеш ю заводи хьалъярга.

Укх шера бол бе Болгарилхь Бургасерча мехкдаьтта химически комбината синтетически каучука завод, Видинера искусственни хьосай завод, кхыйола предприятеш. Укх шера Болгаре хьоргьа 750 эзар тонн совгIа минеральни удобренеш. Текстильни промышленностага кхоачаргьа искусственни хьоаса 16 эзар тонн. Химически промышленносте мехкаь хургьа 505 эзар тонн серни кислота, 77 эзар тонн пластмассеи синтетически кIувнашк, 390 эзар тонн кальцинированни сода.

ВАРШАВА. ЧIоагIа баьржаб хальаь Польше общественни гIулакха болаш. ДIадахача шера общественни хьисане дик балхаш 6 миллиард злата совгIа мах болаш хилар.

Капитальни гIишлош хьалъяра моттигера планаш 20 процент совгIа общественни хьисапе боах беш кхоачашъя къахьегамхоша. Юрташка бахача наха лакъа лоаш наькъаш хьалдеча юкъе. Хьалху цIенош, школаш, культура цIенош, стадионаш.

Укх тIехьарча бархI шера Польше хьалъяьй 1400 совгIа керда школа, уж хьалъеча а кIезига дакъа лаьцаш къахьегамхоша.

РЕСПУБЛИКА КУБА. Гаванера цхьа йоацаш (Пинар дель Рио яха провинци) удлача Максим Гомеса цIерагIча тепловой электростанци хьалъяь зала чу даьккхад ер сурт. Станци хьалъяьй СССР технически новкъостала а деш.

А. Ступина сурт.
ТАСС фотохроника.

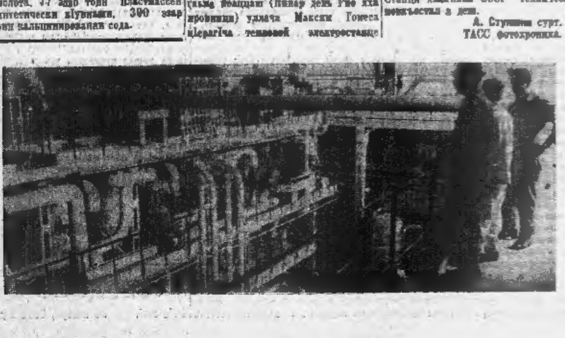

Доьазал дегьара

ГЕТТАРА А ДИКА ЦИФРАШ

РИМ, 28 январь. (ТАСС). «Советски экономика рекордни цифраш» — иштта керте а яздаь «Унита» яхача газето седкъах аренаькхар 1968 шера советски экономико кхьхача толамех шей московски корреспондент [illegible]

СССР къаман доход 7,2 процент лакхъеннай, яхаш белгалдоаккх. «Геттара дика е» йоах газето Советски Союза дIадахача юртбоахама [illegible]

Нах чубаха гIишлош хьалъеча 6 процент лакхъеннад, яхаш белгалдоаккх дIахо газета тIа, цо йиш хилийтар 11 миллион саг 2300 эзар кердача квартира чу оаха хоал.

ЧССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕ ХОАМ

ПРАГА, 28 январь. (ТАСС). ЧССР статистически управлене беча хоамах, 1968 шера Чехословаке къаман доход хул хьалхарча шера хинначул хIана ца йоаш 7 процент лакхъеннай. Юртбоахачо бахе нах кхача товараша кхоачаш хилла Iаламбу хIаьх кхоалагIча шера. Юртбоахама продукце боарам 1967 шера хинначул 3,6 процент лакхбеннаб. Промышленни [illegible] 5,2 процент лакхъеннай.

Промышленностера къахьегама оьсарле 3,9 процент лакхъеннай. Юртбоахане кIаьн мукхеь, хIаьта иштта контролий шейра свелайн ремораш хьувсаьмаш даьхад. Хьайбай боахаме хьайбаш кIезигделар, бакъда цар продуктивность лакхъелар.

США ПРЕЗИДЕНТА Р. НИКСОНА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ВАШИНГТОН, 27 январь. (ТАСС). Тахан США президента Р. Никсона кIайча цIагIа шей эггара хьалхара пресс-конференци йир. Радиой телевиденей гIоаца дIакхайкхеш яр из.

Ше къамаьл деш президента раьза болаш дийцар вьетнамски дешах йола парижски переговораш дIайолаялар. Париже дIадоалаль из гIулакх аьтту болаш чакхдаргхиларах тешаш дийцар цо, «переговораш еча халонаш оттаь тарлургда, аьнна хьам беш хиннавале а.

Корреспондентий хаттарашта жоп луш, Никсона аьлар, ядерни герз доаржа ца дарах дола договор хьалльаш ше, аьнна, хIаьз гIулакх лаьтт договора ратификаци цхьа ергьа яхача деша тIа, аьлар цо.

Стратегически ядерни герз кIезигдаре хьакъехьа Советски Союзаца переговораш ира тIехьа ва ше а, аьлар Никсона.

Гаргарча Малхбоален дешах лаьца дувцаш, США президента аьлар, цу районера кризис дIаяккхаре тIаерзаьчча шоллагIча предложенешка ладувгIа кийча ва со.

Китайски Халкъа Республикацарча гIулакхий хьакъехьарча проблемех лувцаш Никсона белгалдаьккхар, США хьалха а санна КНР ВIаштагIкхийттача Къамий Организаце хьаьэзара духьал хилар.

Февраль бетта Варшаве США-н КНР-ен вокалашта юкъе хургйолча переговорашна Китая позице шоллагIа тайпа даьс а хуопаман хиннаьий хоергхиларах тешаш дийцар Никсона.

Пресс-конференци чакхйоалаш Р. Никсона аьлар, керда законодательни программа конгресса хьалхашка ехье лерхIаш ва ше.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

30 январе

7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.30 — Хоамаш. 8.35 — Ажараш. 8.45 — «Депутата къахьегама денош» (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.20 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — «Кхыйола кхаа кхаш сона» яха очерк (гIалгIай меттала). 18.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 январе

18.00 — ЙоккхагIа йолча классашка дешарашта. «Iай дийна гIаланш» (нохчий меттала доакх). 18.25 — Телевизионни кердаллараш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.45 — Музыкальни училищера ю передача. 19.30 — Хоамаш. 19.35 — Дуьне халкъашта яххьера обзорни. 19.45 — Передачий программа. 19.47 — Ленин вэь 100 шу дизарга. «КхоалагIа йола патетическа» яха телеспектакль.

РАДИО

31 январе

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ажараш. 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.00 — Хоамаш. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Мотттигерча композиторий эзараш. 17.30 — «ДIахо а лохаш да» (эрсий меттала). 17.45 — «Ленин вэь 100 шу дизарга». «Культура ЦIа Iильича юбилейга» (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ажараш. 18.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

31 январе

18.00 — КегIрхошта йола передача (гIалгIай меттала эрсий меттала доакха). 18.35 — Школера берий атеистически клубашка кхетадела сурте деза (нохчий меттала, эрсий меттала доакх). 18.50 — Телевизионни кердалараш (нохчий, эрсий меттала). 19.15 — Хоамаш. 19.20 — Кинојурнал. 19.30 — Хугаев. «Са сеснага шер» (нохчий меттала, эрсий меттала доакх). 21.10 — Передачий программа. 21.15 — «ВорхIагIа спутник» яха художественни фильм. 22.40 — Музыкальни передача. 22.45 — «Студент цара». Церабаь программаш.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-06; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахаран, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахаман кехаташи отделий—3-42-26.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-06; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типография. Революцие проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05022. Заказ № 530.